

گزارش اجمالی از وضعیت
فناوری‌های مالی در ایران

فین تک در ایران

آنچه هست؛ آنچه خواهد بود

مقدمه

جوان و کارآمد؛ پویا و زنده اما با دورنمایی که به سبب فضای اقتصادی و اجتماعی کشور نمی توان آینده آن را به وضوح ترسیم کرد. صنعت فین تک در ایران روزگار عجیبی را می گذراند؛ فضایی مملو از نگرانی و چالش. فضایی سرشار از باید و نبایدهایی که گاه روزگاری تلخ می سازند و گاه شیرین.

در «گزارش فین تک در ایران: آنچه هست؛ آنچه خواهد بود» بنا داریم به این تلخ و شیرین ها بپردازیم. به ترس و نگرانی از آینده و امیدواری ها از ادامه راه.

این گزارش دارای دو بخش آسیب شناسی و وضعیت شناسی صنعت است. بخش ابتدایی تحلیلی جامع از اکوسیستم فین تک و ساختار بازار آن در ایران است. برای دستیابی به این هدف، ابتدا بر اساس داده های به روز جمع آوری شده از منابع مختلف داخلی و خارجی، اکوسیستم فین تک کشور و مسیری را که تا امروز پیموده توصیف کرده ایم. سپس، بر اساس طبقه بندی بانک مرکزی ایران که فین تک ها را به شرکت های بزرگ و استارت آپ ها تقسیم بندی می کند، محیط فعلی بازار فین تک کشور را ارزیابی کردیم. پایگاه داده ای ما شامل شرکت هایی است که پس از سال ۲۰۱۲ دفتر مرکزی خود را در ایران تأسیس کرده اند یا در حال حاضر، در فعالیت های مهم فین تک مشارکت دارند.

مهم ترین قسمت بخش آسیب شناسی بیان چالش های فعلی حوزه های مختلف فین تک از زبان کارشناسان و فعالان آن است که به سبب ملاحظات به صورت ناشناس بیان شده اند و البته نظرسنجی جامعی از شمار فعالان صنعت فین تک که در پیمایش هلدینگ سرمایه گذاری مکس شرکت داشتند و به سوالاتی چند درباره وضعیت فعلی و دورنمای آن در سال های آینده پاسخ دادند.

و اما قسمت وضعیت شناسی که به سبب فقر داده از حجم بازار و فعالیت شرکت های فین تک؛ به منابع خارجی روی آوردیم و از آخرین گزارش فین تک اسلامی و آمارهای به روز Statista استفاده کردیم.

امید داریم در این تحلیل کوتاه بتوانیم پیام آور پیغامی روشن برای همه بازیگران اصلی اکوسیستم نوآوری و فناوری باشیم؛ به خصوص آنهایی که در جایگاه قانون گذار یو یابی و امید به ادامه این نسل را می بینند، بلکه برای روشن نگاه داشتن این روزنه امید تلاش و همراهی بیشتری داشته باشند.

فین تک در ایران: آنچه هست؛ آنچه خواهد بود

مجموعه گزارش های تخصصی هلدینگ مکس

مدیر اجرایی: سهند فردی

تولید محتوا: لیدا هادی

گرافیک: علیرضا کیوان

نشانی: تهران، خیابان وزرا، خیابان هفتم پلاک ۷،

طبقه پنجم

ایمیل: pr@maxholding.co

وبسایت: maxholding.co

فهرست

۵..... فین تک در ایران در فرزانوشیب بایدها و نبایدها

- ۶..... احوال فین تک در خاورمیانه و ایران
- ۹..... مدل های کسب و کار فین تک
- ۱۱..... اینترنت، هست یا نیست؟
- ۱۱..... شرایط بازار طبق آخرین آمار رسمی کشور

۱۵..... همه چالش های نوشدن

- ۱۶..... نه قانون مشخص داریم؛ نه تعریف دقیق
- ۱۷..... رمزارز گرفتار در بحران هویت
- ۱۸..... ریسک های سیستماتیک و موانع اقتصاد کلان
- ۱۹..... عادت های فرهنگی چالش پیش روی ولت تک
- ۲۰..... وقتی بیمه مرکزی بر مرکزیت داشتن اصرار دارد
- ۲۲..... ذهنیت کنترل گری که به دنبال محدودیت است

۲۵..... آسیب شناسی آهستگی یک تفکر

۴۰..... سه نسل سیاست گذاری برای علم، فناوری و نوآوری

- ۴۳..... جایگاه ایران در نقشه نوآوری جهانی
- ۴۳..... ساختار شبکه اینترنت ایران
- ۴۴..... شاخص جهانی نوآوری «GII»
- ۴۵..... پیشگامان نوآوری در جهان در سال ۲۰۲۲
- ۴۶..... آیا حال اقتصاد دیجیتال ایران خوب است؟
- ۴۷..... وضعیت شرکت های دانش بنیان در ایران

۴۹..... شتاب یکباره فین تک در ایران

۵۷..... ایران در میان ۶ کشور برتر شورای همکاری های اسلامی

- ۶۲..... برترین بازارهای فین تک اسلامی
- ۶۴..... هاب های فین تک اسلامی: فرصت های رشد

تحلیل اکوسیستم فین تک ایران از
منظر آمارهای داخلی

فین تک در ایران در فرآز و نشیب بایدها و نبایدها

صنعت مالی از اهمیت بسزایی برای جامعه و زندگی روزمره مردم در سراسر جهان برخوردار است. این بخش طی دهه های گذشته با تحولات عظیمی روبه روبرو شده است، اما پیشرفت های اخیر در فناوری های رایانه ای و رشد سریع دسترسی به اینترنت عصر جدیدی از فناوری های مالی یا همان فین تک را به همراه آورد و فین تک، به نوبه خود بر جنبه های مختلف امور مالی از جمله پرداخت، وام دهی و امنیت تراکنش ها، تأثیر چشمگیری گذاشت.

امروز فین تک یکی از نوآوری‌های کلیدی در بخش مالی شناخته می‌شود و راه حلی نوآورانه برای دستیابی به هدف رشد پایدار به شمار می‌آید. فین تک می‌تواند هزینه‌ها را کاهش بدهد، کیفیت خدمات مالی را بیشتر کند و در متنوع‌سازی و ثبات بخشیدن به بازارهای مالی نقش مهمی بر عهده بگیرد.

بر اساس آمارهای موجود تا ژانویه ۲۰۲۴، قاره آمریکا (شامل آمریکای شمالی، جنوبی، مرکزی و حوزه دریای کارائیب) در حدود ۱۳۱۰۰ شرکت فین تک را میزبانی می‌کند و از این نظر، در بین مناطق مختلف جهان، جایگاه نخست را دارد. تعداد شرکت‌های فین تک در این منطقه، نسبت به سال قبل، حدود ۱۵۰۰ شرکت بیشتر شده است. برای مقایسه، در منطقه اروپا، خاورمیانه و آفریقا، ۱۰۹۶۹ شرکت فین تک و در آسیا و اقیانوسیه ۵۸۸۶ شرکت فین تک فعالیت می‌کنند. همچنین در سال ۲۰۲۳، آمریکا بیشترین تعداد استارت‌آپ‌های فین تک تک شاخ را داشته است و تعداد فین تک‌های تک شاخ آمریکایی تقریباً پنج برابر تعداد این نوع از شرکت‌ها در انگلیس بوده است که از این نظر، جایگاه دوم جهان را در اختیار دارد.

با این حال، شرکت‌های فین تک چینی نیز بازیگران مهمی در سطح جهان به شمار می‌آیند؛ در ژانویه ۲۰۲۴، آمریکا و چین میزبان هشت شرکت از ده شرکت بزرگ فین تک در جهان بوده‌اند. طی یک دهه گذشته، سرمایه‌گذاری در بخش فین تک به شدت افزایش یافته است. در سال ۲۰۲۱ نیز ارزش سرمایه‌گذاری جهانی در این بخش به بالاترین میزان خود رسید. اما در سال ۲۰۲۲، فعالیت‌های سرمایه‌گذاری در فین تک به میزان چشمگیری کاهش یافت و به ویژه در قاره آمریکا، شاهد افت قابل توجه در ارزش سرمایه‌گذاری بودیم. به احتمال زیاد، کاهش ارزش سرمایه‌گذاری در فین تک به دلیل انقباض اقتصادی ناشی از همه‌گیری بیماری کرونا بوده است.

اما با وجود کاهش سرمایه‌گذاری در بخش فین تک، شاهد افزایش قابل توجهی در تعداد کاربران فین تک در سطح جهان بوده‌ایم. افزایش کاربران خدمات فین تک به ویژه به زیربخش پرداخت‌های دیجیتال مربوط است و پیش‌بینی می‌شود که در سال ۲۰۲۴، تعداد کاربران جهانی پرداخت‌های دیجیتال از مرز ۳٫۵ میلیارد نفر فراتر برود.

با توجه به رشد سریع بخش فین تک در جهان، هر ساله استارت‌آپ‌های متعددی با مدل‌های کسب و کار نوآورانه وارد این بازار می‌شوند. طبق آخرین گزارش اکوسیستم جهانی استارت‌آپ، بخش فین تک در پنج سال گذشته شاهد رشد قابل توجهی بوده است. افزایش قابل ملاحظه اندازه استارت‌آپ‌های فین تک از سرمایه‌گذاری‌های جدید و نوآوری در این زیربخش حکایت دارد؛ طی پنج سال اخیر قراردادهای تأمین مالی استارت‌آپ‌های فین تک در مراحل اولیه شکل‌گیری، به طور میانگین، ۷۷ درصد رشد کرده است. بسیاری از کشورها هم به تدریج این فناوری را در زیرساخت‌های خود می‌گنجانند.

احوال فین تک در خاورمیانه و ایران

در این میان، خاورمیانه شاهد موجی از استارت‌آپ‌های دیجیتال است و در این منطقه، صنعت فین تک به تنهایی نرخ رشد مرکب سالانه ۳۰ درصدی را تجربه می‌کند. بسیاری از کشورهای خاورمیانه درگیر مشکلات عمده‌ای مانند نرخ بالای بیکاری جوانان، کاهش ظرفیت بخش دولتی برای جذب نیروی کار جدید و نوسانات قیمت نفت بوده‌اند. بنابراین، توسعه استارت‌آپ‌ها و کسب و کارهای کوچک به استراتژی مهمی برای دستیابی به رشد فراگیر در این منطقه تبدیل شده است.

به عبارت دیگر، یکی از جنبه‌های تحول منطقه خاورمیانه ورود تدریجی این منطقه به عصر دیجیتال است و در همین راستا، تلاش دولت‌ها، گروه‌ها و افراد مختلف برای بهره‌برداری از فرصت‌هایی که فناوری اطلاعات و ارتباطات فراهم می‌کند، بیشتر و بیشتر می‌شود. نتیجه اینکه در منطقه خاورمیانه، فعالیت‌های فین تک که در چارچوب فناوری اطلاعات قرار می‌گیرد، به تدریج توسعه یافته است. شرکت‌های فین تک فعالیت‌های تجاری خود را عمدتاً در کشورهای امارات آغاز کرده‌اند. علاوه بر این، فعالیت‌های فین تک در کشورهایمانند عربستان سعودی، بحرین و ایران نیز روبه افزایش است. با وجود ظهور و اوج‌گیری فعالیت‌های فین تک منطقه خاورمیانه، همچنان در زیرساخت‌ها، قوانین و مقررات، تدابیر امنیتی، تأمین مالی و مدیریت منابع انسانی خلأهایی وجود دارد و می‌توان گفت که صنعت فین تک خاورمیانه هنوز مراحل

خاورمیانه است، با سایر کشورهای این منطقه مشابهت دارد. علاوه بر این، بخش مالی ایران و به ویژه نظام بانکی کشور به دلیل نقش مهمی که در اقتصاد ایفا می‌کند، تحت نظارت و مقررات بسیار شدیدی قرار دارد.

وابستگی شدید اقتصاد ایران به درآمدهای نفتی شهرت دارد و بحران‌های اقتصادی مداوم و بی‌ثباتی ناشی از تحریم‌های بین‌المللی نیز از ویژگی‌های دیگر این اقتصاد است. بین سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۳، تحریم‌های اقتصادی ایران در رابطه با برنامه هسته‌ای کشور گسترش یافت و در پی آن، ارتباط بانک‌های

اولیه رشد خود را سپری می‌کند. در سرتاسر منطقه خاورمیانه، صنعت فین تک با تکیه بر نوآوری‌های مبتنی بر فناوری پیش می‌رود. این نوآوری‌ها خدمات مالی موجود را بهبود می‌بخشد و مسیرهایی را برای دسترسی مردم به خدمات مالی بدون مراجعه به بانک فراهم می‌آورد. حمایت‌های دولتی، توسعه فناوری و ضریب نفوذ بالای گوشی‌های هوشمند به توسعه استارت‌آپ‌های فناوری در خاورمیانه، به ویژه فین تک‌ها، کمک کرده است.

بسیاری از چالش‌های اقتصادی و مالی ایران که از بازیگران مهم منطقه

حمایتی. فین تک فناوری نوآورانه‌ای است که سعی دارد با خدمات مالی سنتی رقابت کند. فین تک که نوعی نوآوری در خدمات مالی و یکی از روندهای ضروری در سراسر جهان از زمان پیدایش اینترنت است، به مدل‌های کسب و کار و اپلیکیشن‌های موبایلی متنوعی اشاره دارد که راه حل‌های مالی ارائه می‌دهند. فین تک با بهینه‌سازی خدمات مالی از طریق مدل‌های کسب و کار و فناوری‌های نوآورانه و همچنین با انقلاب‌های فناوری‌ها، توانسته است بخش خدمات مالی سنتی را متحول کند.

شرکت‌های فین تک را می‌توان بر اساس مشارکت آنها در فعالیت‌های مختلف مالی، متناظر با حوزه‌های سنتی ایجاد ارزش در یک بانک معمولی، دسته‌بندی کرد. هم‌راستا با ادبیات متداول، ما شرکت‌های فین تک را بر اساس مدل‌های کسب و کار و فعالیت‌های آنها به چهار بخش مختلف تقسیم کرده‌ایم.

این چهار بخش شامل مدیریت ثروت، تأمین مالی جمعی، پرداخت و سایر بخش‌های فین تک می‌شود. اولین بخش «مدیریت ثروت» است که به فین تک‌هایی اشاره دارد که با مداخله کم یا بدون دخالت انسان، در زمینه‌های سرمایه‌گذاری، مدیریت دارایی، شاخص‌های کلان ثروت شخصی و تخصیص سبد دارایی به مشتریان خود مشاوره می‌دهند. یکی از مدل‌های کسب و کار مدیریت ثروت «مدیریت مالی شخصی» است که به کاربران امکان می‌دهد تا نحوه استفاده خود از خدمات مالی از جمله بانکداری، بیمه و سرمایه‌گذاری را زیر نظر داشته باشند و بررسی کنند.

فین تک‌هایی که در بخش پرداخت قرار می‌گیرند خدمات مرتبط با تراکنش‌های داخلی و بین‌المللی را ارائه می‌دهند. سیستم پرداخت یکی از اجزای حیاتی هر اقتصادی است. با این حال، خدمات پرداخت در مقایسه با سایر محصولات و خدمات مالی نسبتاً ساده است و به همین دلیل، این نوع از خدمات مالی راه حل‌های فناوری محور متعددی را به خود جذب کرده است.

موقعیت استراتژیک خدمات پرداخت این نوع از خدمات را به اولویت نخست شرکت‌های بزرگ فناوری تبدیل کرده است. به دلیل راحتی و فراگیری خدمات پرداخت، ارتقای سرعت و ادغام ساده‌تر آن با فعالیت‌های دنیای واقعی،

ایرانی با شبکه‌های بین‌المللی مسدود و تراکنش‌های آنلاین مردم ایران با محدودیت روبه‌رو شد. در نتیجه، دسترسی به محصولات و خدمات مالی امن برای جوانان ایرانی علاقه‌مند به فناوری که در اثر تلاطم‌های اقتصادی با مشکلات مختلفی دست به گریبانند، حیاتی شد. تحریم‌ها مبنای تکامل نسل جدید ارائه‌دهندگان خدمات دیجیتال در ایران را بنا نهاد و به این ترتیب، در اوایل دهه ۲۰۱۰، تجارت الکترونیک و خرید آنلاین در کشور گسترش پیدا کرد. در پی این پیشرفت‌ها، چند استارت‌آپ خدمات مالی در ایران راه‌اندازی شد و اکوسیستم جدیدی از بانکداری و خدمات مالی در داخل کشور به وجود آمد. با این حال، بازار فین تک در ایران رشد سریعی ندارد و همچنان نتوانسته است پتانسیل‌های خود را محقق کند و تأثیر محدودی بر رشد خدمات مالی دارد.

با وجود نقش مهم استارت‌آپ‌های فین تک، دانش ما در مورد بازار این حوزه در ایران بسیار محدود است و ما هنوز تصویر دقیقی از اندازه بازار این صنعت نداریم. با این حال، گسترش صنعت فین تک نیازمند داده‌های قابل اتکایی در مورد ساختار بازار آن است. با توجه به چالش‌ها و مشکلات مربوط به صنعت فین تک، بررسی اندازه و پتانسیل‌های بازار این صنعت اهمیت بسیار زیادی دارد. بنابراین، در اینجا تلاش می‌کنیم تا چشم‌انداز صنعت فین تک و اندازه فعلی بازار آن در ایران را بررسی کنیم. به این ترتیب، هدف اصلی این مطالعه بررسی عوامل تشکیل‌دهنده بازار فین تک ایران است. در بخش‌های بعدی، ما به شناسایی مدل‌های کسب و کار فین تک و بخش‌های مرتبط با آن در این صنعت می‌پردازیم. سپس بر اساس داده‌های موجود در ایران، برای بخش‌های مختلف و کل بازار فین تک، برآوردی ارائه می‌دهیم. داده‌ها و تحلیل‌های ما در مورد بازار فین تک در ایران می‌تواند در تحلیل رشد و توسعه این بازار مفید باشد.

مدل‌های کسب و کار فین تک

روی هم رفته، فین تک راه حل مالی منحصر به فردی است که از ادغام خدمات مالی با فناوری اطلاعات پدید آمده است. یک اکوسیستم فین تک معمولی شامل هفت عنصر کلیدی است که عبارتند از: دولت، زیرساخت، شرکت‌های بزرگ، ارائه‌دهندگان خدمات، دانشگاه‌ها، مؤسسه‌ها تحقیقاتی و سازوکارهای

مدل‌های کسب و کار نوآورانه‌ای در این بخش ایجاد شده است. بازار فین تک‌های پرداخت به دو بخش عمده تقسیم می‌شود: پرداخت‌های خرد و مصرفی و پرداخت‌های عمده و سازمانی.

فین تک‌های پرداخت بخش خرد و مصرفی شامل فعالیت‌های پرداختی مانند کیف پول موبایلی، پرداخت لحظه‌ای، پرداخت‌های موبایلی همتا به همتا و ارزهای دیجیتال می‌شوند. ارز دیجیتال نیز به فین تک‌هایی اشاره دارد که ارزهای مجازی ارائه می‌دهند. بخش بعدی شامل مجموعه‌ای از فین تک‌ها است که گزینه‌های تأمین مالی را هم برای افراد و هم برای شرکت‌ها فراهم می‌آورند. این بخش شامل تأمین مالی جمعی و صدور اعتبار می‌شود. تأمین مالی جمعی نوعی از فین تک به شمار می‌آید که در آن، تأمین مالی با مشارکت تعداد زیادی از سرمایه‌گذاران صورت می‌گیرد. اصطلاح «تأمین مالی جمعی» یا همان «Crowdfunding» که برای اولین بار در سال ۲۰۰۶ ابداع شد، به «تلاش‌های افراد و گروه‌های کارآفرین برای تأمین مالی فعالیت‌های خود از طریق جذب کمک‌های مالی نسبتاً کم از تعداد زیادی از افراد، با استفاده از اینترنت و بدون واسطه‌های مالی سنتی» اشاره دارد. پلتفرم‌های تأمین مالی جمعی ممکن است از نظر فعالیت‌هایی که انجام می‌دهند، از جمله مدل‌های مبتنی بر کمک‌های مالی، پاداش، سرمایه‌گذاری جمعی و وام‌دهی جمعی، متفاوت باشند. دسته دیگری از شرکت‌های فین تک هستند که خدمات‌شان با وظایف مرسوم بانک‌های معمولی متفاوت است. این شرکت‌ها به طیف وسیعی از صنایع مانند آموزش، امنیت و مراقبت‌های بهداشتی خدمات و راه‌حل ارائه می‌دهند. علاوه بر این، برخی از شرکت‌های فین تک نوعی موتور جست‌وجو ارائه می‌دهند و امکان مقایسه خدمات و محصولات مختلف مالی را در بستر اینترنت فراهم می‌آورند.

گروه دیگری از شرکت‌های فین تک نیز محصولات بیمه‌ای ارائه می‌دهند که در زیربخش بیمه قرار می‌گیرند. شرکت‌هایی که فناوری‌های بیمه‌ای ارائه می‌دهند در اصطلاح اینشورتک نامیده می‌شوند. دسته‌ای از اینشورتک‌ها برای تخمین سطح ریسک، از تحلیل داده استفاده می‌کنند و از آنجایی که مجموعه مشتریان بالقوه روزبه‌روز بزرگ‌تر می‌شود، محصولات و خدمات خود را متناسب با نیازهای آنان توسعه می‌دهند. این شرکت‌ها خدمات بیمه همتا به همتا نیز را ارائه می‌دهند که بر اساس پذیرش جمعی مسئولیت از سوی گروهی از بیمه‌گذاران در قبال

آسیب‌های احتمالی طراحی شده است. در این نوع از بیمه، اگر خسارتی حاصل نشود، بخشی از حق بیمه اولیه به بیمه‌گذار بازگردانده می‌شود. در میان سایر فین تک‌ها، می‌توان به شرکت‌هایی اشاره کرد که خدماتی مبتنی بر بلاک چین ارائه می‌دهند.

بسیاری از کارشناسان بلاک چین را یک نوآوری انقلابی در عصر اینترنت می‌دانند که از فناوری‌های مختلفی مانند ذخیره‌سازی داده و الگوریتم‌های رمزنگاری استفاده می‌کند.

پایان کلام

این گزارش، تحلیلی جامع و نظام‌مند و مطابق با استانداردهای علمی ارائه می‌دهد که برای درک بازار فین تک ایران ضروری است. هدف از ارائه این داده‌ها، ترسیم تصویری شفاف از جایگاه شرکت‌های فین تک در بخش مالی و کل اقتصاد ایران است. برای تخمین حجم تراکنش‌های فین تک در این بخش صرفاً به داده‌هایی تکیه کرده ایم که در دسترس عموم قرار دارند یا بانک مرکزی ایران آنها را منتشر کرده است. با وجود مشکلاتی که تحریم‌های سیاسی و اقتصادی برای بخش مالی ایران به وجود آورده، بخش فین تک ایران در مدت زمانی کوتاه، رشد چشمگیری را تجربه کرده است. تحلیل ما نیز نشان‌دهنده رشدی قابل توجه در بازار فین تک ایران است، به ویژه در بخش پرداخت که بیشترین تعداد شرکت‌های فین تک کشور را میزبانی می‌کند. طبق آمارهای موجود، در زیربخش پرداخت، حجم تراکنش‌های شرکت‌های فین تک و استارت‌آپ‌ها در سال ۲۰۲۰، تقریباً ۱۶۶٫۸ میلیارد دلار بوده است. مهم‌ترین عامل رشد در زیربخش پرداخت، افزایش محبوبیت تجارت الکترونیک به ویژه در میان جوانان ایرانی است. این یافته‌ها می‌تواند راهنمای سیاست‌گذاران در تصمیم‌گیری‌های آنها در مورد نحوه ارتقای این صنعت و پیشبرد بازار فین تک در ایران باشد.

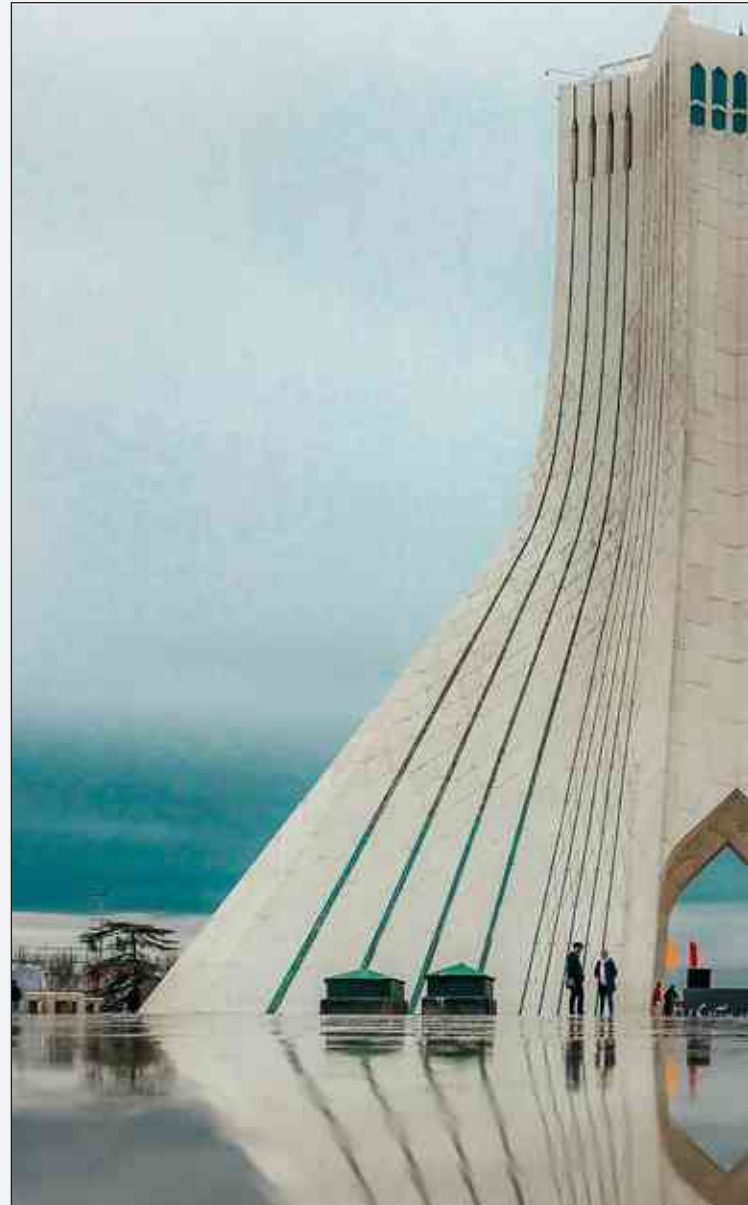
دسترسی خانوارهای ایرانی به اینترنت و به ویژه دسترسی به اینترنت همراه رشد قابل توجهی داشته و به حدود ۹۷ درصد از جمعیت کشور رسیده است. به نظر می‌رسد با توجه به افزایش نفوذ اینترنت پرسرعت خانگی و همراه، نرخ رشد بازار فین تک ایران بسیار بالاتر از حد انتظار است. ایران به سطوح بالایی از پوشش

و عملکرد شبکه اینترنت همراه دست یافته است، ولی همچنان می‌تواند با سرمایه‌گذاری‌های بیشتر در فناوری اطلاعات و ارتباطات و سایر زیرساخت‌های دیجیتال، ارتقای کیفیت اینترنت و کاهش هزینه دسترسی به آن، از مزیت‌های بیشتری بهره‌مند شود. تحلیل ما در مورد اندازه و ساختار فعلی صنعت فین تک در ایران می‌تواند ارزیابی بهتری از بازار ارائه بدهد و فرصت‌هایی را که پیش روی ارائه‌دهندگان خدمات مالی نوآورانه قرار دارد، مشخص کند.

اگرچه ابتکارات متعددی از سوی دولت ایران توانسته است سرمایه‌گذاری‌های کلان بخش خصوصی را جذب کند، ولی ایران همچنان با چالش‌ها و موانعی روبه‌رو است که رشد بازار فین تک کشور را به تأخیر می‌اندازند. صنعت فین تک ایران از پتانسیل بالا و زیرساختی قدرتمند برخوردار است؛ با این حال، در مقایسه با قطب‌های اصلی منطقه مانند ابوظبی و دبئی، صنعت فین تک ایران به رونق بیشتری نیاز دارد. یافته‌های ما می‌تواند به سیاست‌گذاران کمک کند تا تصویری واضح از اندازه فعلی بازار فین تک کشور داشته باشند و برای رقابت با سایر بازارهای فین تک در منطقه آماده شوند. به اعتقاد ما، بازار فین تک ایران همچنان حوزه‌ای پربار برای پژوهش‌های آتی است. در ادامه، مسیرهایی را برای پژوهش‌های بعدی پیشنهاد می‌کنیم.

بررسی ذی‌نفعان اصلی در اکوسیستم فین تک ایران: یکی از مسیرهای بالقوه برای مطالعات نظری آتی بررسی ذی‌نفعان اصلی در اکوسیستم فین تک ایران است. مطالعه عمیق‌تر هر کدام از زیربخش‌های فین تک: از محدودیت‌های مهم این مطالعه، دسترسی محدود به داده‌های مربوط به استارت‌آپ‌های فین تک بوده است. مطالعه دقیق‌تر بازار فین تک ایران با استفاده از این حجم کوچک از داده‌ها ممکن است با چالش‌هایی روبه‌رو شود. مطالعات آینده می‌توانند بر موانعی تمرکز کنند که استارت‌آپ‌های فین تک در بخش‌های خاصی مانند تأمین مالی جمعی با آن مواجهند.

پذیرش فین تک از سوی مصرف‌کنندگان: علاوه بر درک مشکلات و فرصت‌های موجود در بازار فین تک، بررسی نحوه پذیرش این فناوری از سوی مصرف‌کنندگان ایرانی نیز مفید خواهد بود.

از منظر توسعه فناوری‌های لازم شاید مهم‌ترین چالش زیرساخت‌ها باشند اما باید به این نکته اذعان داشت که فین‌تک در ایران به سبب دانش به روز جوانان فعال در این حوزه و شوق آموختن مهارت‌های لازم نزدیک به الگوها و مدل‌های بین‌المللی و جهانی حرکت می‌کند و این وسط ماجرای بزرگ جای دیگری است: وقتی که پای رگولاتوری به میان می‌آید. آن وقت است که باید پای درددل فعالان صنعت نشست و از ناملایمتی‌ها و ناکامی‌ها شنید. در این بخش چالش‌های فین‌تک در یک سال گذشته را از زبان کارشناسان حوزه‌های مختلف می‌شنویم.

فین‌تک در ایران در یک سال گذشته
با چه چالش‌هایی روبه‌رو بود؟

همه چالش‌های نوشتن

آنچه بر صنعت رمزارز می گذرد... نه قانون مشخص داریم؛ نه تعریف دقیق

جواد بهره

رئیس هیئت مدیره بیت مکس

است. شاید لازم باشد که حاکمیت تعامل بیشتری با بازیگردان های این بازار داشته باشد و در بسیاری از حوزه ها این بازار را به رسمیت بشناسد. به هر حال این حوزه را نمی توان متوقف کرد و هر قدر که در کشور آن را محدودتر کنیم باعث خروج بیشتر سرمایه ها به سمت پلتفرم های خارجی می شویم. با این اوصاف اگر حاکمیت به عنوان یک بازیگر اصلی در کنار دیگر بازیگران اکوسیستم قرار بگیرد، حداقل نتیجه ممکن جلوگیری از خروج سرمایه گذاران خواهد بود. به خصوص در روزگار فعلی که وارد بازاری صعودی شده ایم و به زودی به سبب حضور سرمایه گذاران خواهیم بود که دانش کافی هم در این حوزه ندارند و این مسئله خود می تواند نکته بسیار حساسی باشد.

در این باب لازم است که حاکمیت صندوق های سبذگردان در این حوزه را به رسمیت بشناسد و برای آنها قانون گذاری کند. هم اکنون در آمریکا ای تی اف ها پذیرفته شده اند و حالا ای تی اف ها در ایران هم می توانند در قالب صندوق های سبذگردان و سرمایه گذاری به رسمیت شناخته شوند. این مسئله باعث می شود که سرمایه گذاران خردی که دانش کافی برای سرمایه گذاری در این زمینه ندارند (مخصوصاً با توجه به پروژه های پانزی و کلاهبرداری در این حوزه) وارد این حوزه شوند و ریسک از دست رفتن سرمایه یا فریب سرمایه گذاران را کاهش پیدا کند. به این ترتیب شرکت های سبذگردان و کسانی که کارشان سرمایه گذاری و خرید و فروش در این بازار است از طریق مراجع قانونی و نظارت های درستی که روی آن ها انجام می گیرد، مشغول به فعالیت خواهند بود.

روی هم رفته در حال حاضر همه چالش ها به عدم قانون گذاری و شفافیت حاکمیت بازمی گردد که انتظار می رود در سال آینده شاهد حرکات و اقداماتی جدی در این زمینه باشیم.

می توان به جرأت ادعا کرد بزرگ ترین چالشی که اکوسیستم فعالان رمزارز نه فقط در یک سال گذشته که طی چند سال اخیر با آن روبه رو بوده اند، عدم قانون گذاری شفاف و مدون از سوی حاکمیت است که هیچ دورنمایی نیز برای آن ترسیم نشده است. حتی هنوز مشخص نیست که واژه «کریپتوکارنسی» از نظر ادبیات حاکمیت آیا دارای است، رمزارز است یا رمزارز و رمزارز؟ هنوز حاکمیت درباره هیچ کدام از این تعاریف به جمع بندی نرسیده است، چون هر کدام از این معانی می تواند روی روند قانون گذاری بسیار تأثیرگذار باشد.

از سوی دیگر در بحث تعادل به سبب سخت گیری های انجام شده، بخش عمده ای از دارایی مردم روی سکوها و پلتفرم های خارجی نگهداری می شود که این مسئله دارای ریسک بالایی است چرا که در آن احتمال از دست رفتن دارایی های مردم بسیار بالا خواهد بود. همان طور که شاهد بودیم در چند سال گذشته در خارج از ایران بسیاری از صرافی ها دچار ورشکستگی شدند و برای برگرداندن دارایی های مردم چالش داشتند. به عنوان مثال شماری از مردم در ایران روی پلتفرم هایی مانند هات بیت سرمایه گذاری کرده بودند و بخش زیادی از دارایی های شان از بین رفت.

عدم وجود یک قانون مشخص امروزی یکی از مهم ترین چالش های حوزه رمزارز

آنچه بر صنعت رمزارز می‌گذرد... رمزارز گرفتار در بحران هویت

احسان قاضی‌زاده

مدیرعامل بیت‌مکس

مالیاتی که قوانین به شدت به صورت سختگیرانه در حال پیاده‌سازی و تغییر هستند. اما در این میان به نظر مهم‌ترین چالش حوزه رمزارزایی موضوع بحران هویت است. علی‌رغم بسیاری از مستندات که در طول ۳ یا ۴ سال اخیر از ناحیه مجلس، قوه مجریه، نهادهای صنفی و مرکز پژوهش‌های مختلفی که وجود دارند ارائه شد، ماهمچنان در بدنه حاکمیت و در بدنه بخش خصوصی بحرانی هویتی را می‌بینیم، به این معنا که هویت و ماهیت رمزارزایی توسط حاکمیت اعلام نشده است. این موضوع ضربه‌اش را در کجانشان می‌دهد؟

توسعه کسب و کارها و بخش عمده‌ای از منابعی که یک کسب و کار می‌تواند داشته باشد از ناحیه بازیگران بزرگ خصوصی می‌آید، اما بازیگران خصوصی به دلیل واکنش‌های که از برخورد‌های سلبی و غیرقابل پیش‌بینی حاکمیت دارند، همچنان وارد این حوزه نمی‌شوند و این مسئله می‌تواند بزرگ‌ترین چالش و ضایعه‌ای باشد که به کسب و کارهای این حوزه وارد می‌شود.

از طرف دیگر نباید از برخورد دستگاه قضایی کشور غافل شد. ضابطین قوه قضائیه مانند پلیس فتا در نبود این ماهیت‌شناسی و شناسنامه‌دار کردن این بخش همچنان سلیقه‌ای و موردی عمل می‌کنند و این وسط بازنده اصلی میدان کسب و کارها هستند. حوزه تبادل گاهی گرفتار اتهاماتی مثل پول شویی، تأمین مالی تروریسم، فرار مالیاتی و خروج ارز و مسائلی از این دست است. گویا این که حالا یک متهم و مجرم اصلی برای همه این پدیده‌ها پیدا شده است و برخی از نهادهای نظارتی بی‌محابا این جرایم را به حوزه تبادل رمزارزایی منتسب می‌کنند. البته این مسئله را نیز می‌توان به دلیل بدسلیقگی و نبود اطلاعات کافی و نداشتن ماهیت رسمی حوزه رمزارزایی هاتلقی کرد. از طرف دیگر تبادل رمزارزایی تا امروز جدی گرفته نشده است در حالی که می‌توان از قابلیت‌های آن برای رشد و رونق اقتصاد دیجیتال و کوچک کردن حجم یک سری از پروسه‌های حاکمیتی بهره گرفت. امید است که در سال پیش رو این ضعف‌ها برطرف شود و شاهد رشد و شکوفایی اقتصاد این بخش باشیم.

سال ۱۴۰۲ برای کسب و کارهای دیجیتال سال خاصی بود. یک سال بعد از یکی از بزرگ‌ترین و پرآمنه‌ترین بحران‌های کسب و کاری در کشور! بعد از اتفاقات شهریور ۱۴۰۱ و سختی‌ها و مشکلات عدیده‌ای که در زیرساخت اینترنت کشور پیش آمد و مسائل دیگری که بابت آن کنشگری‌های اجتماعی برخی از کسب و کارها و اشخاص رخ داد، شاهد موج عظیمی از مهاجرت افراد فعال اکوسیستم بودیم. قطع اینترنت و در دسترس نبودن خیلی از سرویس‌های بیرونی، باعث شد که سال ۱۴۰۱ شبیه کابوسی برای کسب و کارهای حوزه دیجیتال باشد و حالا باید با همان کابوسی وارد سال ۱۴۰۲ می‌شدند. امروز مبحث رمزارزایی در کشور ما متأسفانه تنها به دو حوزه استخراج و تبادل خلاصه شده است. در این میان تکلیف حوزه استخراج مشخص و فراز و فرودهای بسیاری داشته است. مزارع استخراجی که با زحمت و تلاش فراوان و هزینه‌های هنگفت موفق به کسب مجوز شدند و به پشتوانه آن اقدام به تهیه تجهیزات کردند، با کارشکنی‌ها و قطعی مکرر حامل‌های انرژی روبه‌رو شدند. این در حالی است که در حوزه تبادل و وابستگی به حاکمیت کمتر اما وابستگی به زیرساخت‌های اینترنت و نیروی انسانی بیشتر و بیشتر بود. حوزه تبادل هم مانند تمامی کسب و کارهای حوزه دیجیتال، وابستگی شدیدی به نیروی انسانی ماهر و زیرساخت‌های اینترنت دارد و در ارتباطی تنگاتنگ با سرویس‌دهنده‌ها و شرکت‌های خارج از ایران است.

در سال ۱۴۰۲ فقدان نیروی انسانی که سال پیش از آن از کشور مهاجرت کرده بود یا در آستانه مهاجرت بود، نمود بیشتری پیدا کرد. همان‌طور که می‌بینیم، در سال ۱۴۰۲ شاهد تحولاتی در کل اقتصاد کشور بودیم. مهم‌ترین آن بحث سازمان امور

آنچه بر ولت تک می گذرد...

ریسک های سیستماتیک و موانع اقتصاد کلان

رضا خانکی

مدیرعامل شرکت ازکی سرمایه

شاهد بودیم. شاید به این سبب که رگولاتور در بعد فنی کمتر توسعه یافته و شرکت ها از نظر فناوری توانستند تغییراتی را ایجاد کنند. در فضای سرمایه گذاری چند دسته مشکل وجود دارد. اولاً تفکر محصول محور در بازار سرمایه ایران کور شده است و محصول جدید به سختی متولد می شود. سختی ایجاد محصول به خاطر این است که روح حاکم بر قیمت گذاری دستوری در کل بدنه تصمیم گیر وجود دارد. طبیعتاً تمامی منافعی که می تواند در این فضا به وجود بیاید، به شدت اندازه گیری شده و مشخص است و در این فضا تنوع بخشی کار دشوارتری است. الزامات امنیتی بسیار شدیدی برای رگولاتورهای بانک و بورس نیاز است، اما به همان میزان توانایی شرکت ها برای عبور از این الزامات سخت می شود. ایده هایی مثل سند باکس هم نتوانسته این مسئله را تا حدی حل کند. یکی دیگر از چالش ها در بحث اقتصاد کلان این است که وقتی مردم در ۱۰ سال اخیر به طور متوسط ۳۰ تا ۳۵ درصد فقیرتر می شوند، طبیعتاً سبد محصول قابل فروش برای مردم، چه در قالب سرمایه گذاری و چه در قالب هر سرویس پرداختی، کمتر می شود. با پایین آمدن تعداد تراکنش ها و سبد سرمایه گذاری میزان امید به توسعه در آینده کمتر خواهد بود و این مسئله به وضوح برای کسب و کارهای حوزه سرمایه گذاری مشکل به وجود آورده است. امروز کسب و کارهای آنلاین با قدرت خرید مردم رابطه مستقیم دارند. رفتار آنلاین هم در طبقه متوسط و مرفه جامعه بیشتر است. اما از طرفی تعداد افراد طبقه متوسط و مرفه ایران روز به روز کاسته شده و این امر سبب می شود بازار بزرگی که ما برای کسب و کارها متصور بودیم کمتر و کوچک تر شود. در این میان رگولاتور نیز با بخش بندی بازار، کار را سخت تر می کند. مثلاً ممنوعیت فروش آیفون ممکن است فروش بسیاری از این فروشگاه های آنلاین را کم کند و طبیعتاً کسب و کارهایی که برای فروش آنلاین طراحی شده اند، از این وضعیت آسیب می بینند در حالی که می بایست فضا به سمتی حرکت کند که کیک اقتصاد بزرگتر شده تا کسب و کارها بتوانند با گستره ی خدمات مردم را در بخش بزرگتری از آن درگیر کنند و سرویس های بیشتری به مردم ارائه نمایند.

چنانچه فین تک را به سه حوزه بانک، بورس (سرمایه گذاری) و بیمه تقسیم کنیم، در هر سه حوزه شاهد رگولاتورهای مختلف و طبیعتاً چالش های متفاوت هستیم. اگر بخواهیم نگاه وسیع تری به این مسئله بیندازیم، در حوزه بانکی، پرداخت یارها، پرداخت بان ها و نئوبانک ها را داریم، در حوزه بیمه اگر بگوییم رگولاتورها را داریم اما در حوزه سرمایه گذاری قاعده پذیر (Regulated) هنوز به آن شکل کسب و کار بزرگی شکل نگرفته است و چند شرکت محدود در این بازار فعال هستند. این مسئله نشان دهنده این است که سخت گیری در فضای سرمایه گذاری که رگولاتور آن سازمان بورس است، احتمالاً بیشتر است. امروز حوزه ولت تک گرفتار دو مشکل بزرگ عمده است؛ یکی در سطح کلان که پارامترهای ماکرو اقتصادی است و طبیعتاً کسب و کارها نمی توانند از آن فرار کنند. تورم بالا، پایین آمدن قدرت خرید مردم، مهاجرت نیروهای مختلف و نخبه ها که دسترسی به نیروهای باقی مانده و استخدام آن ها را کار سختی می کند، مثال هایی از این دست مشکلات است. بخش دیگر مسائل و مشکلات کسب و کارها است که در مقیاس به آن برمی خورند. به عنوان مثال مادر حوزه پرداخت تنظیم گری داریم که اساساً قرار نبوده است رگولاتور این حوزه باشد اما امروز شاپرک وارد فضای تنظیم گری هم شده است!

در فضای مالی کسب و کارهای بزرگی مثل صرافی های رمزارز داریم که متولی آن بانک مرکزی است، اما این کار چون بین بخشی است و باید سازمان بورس هم وارد این مسئله شود، همچنان این مسئله مسکوت مانده است. در حوزه بیمه که شاید محافظه کارترین رگولاتور را داریم، برخلاف تصور موفقیت بیشتری را

آنچه برولت تک می‌گذرد... عادت‌های فرهنگی چالش‌پیش‌روی ولت تک

سامان حقیقی
کارشناس بازار سرمایه

ساختارهای اطمینان بخشی که پشتیبان حفظ محرمانگی اطلاعات شما است. در مورد مدل کسب و کاری B2B (بنگاه به بنگاه) که شرکت‌ها صورت‌های مالی خود را به سازمان‌های متعددی افشا می‌کنند مشکل شاید چندان بزرگ نباشد اما در کسب و کارهای B2C (بنگاه به مشتری خرد) که درولت تک‌ها قرار دارند، این موضوع یکی از پراهمیت‌ترین مسائلی است که باید به آن بیشتر توجه شود.

از سوی دیگر ما امروز با زیرشاخه‌ای از صنعت طرف هستیم که هنوز در صنعت مالی بسیار جوان است و به این سبب شاید اعتماد کمتری به آن وجود داشته باشد و البته نظارت بیشتر را بطلبد. جوان بودن این صنعت باعث شده است که قانون‌گذار چه در بانک مرکزی و چه در سازمان بورس، اعتماد لازم را نسبت به عملیات‌های ولت تک نداشته باشند چرا که هنوز نظام اطمینان بخشی کلان و جدی وجود ندارد و این یعنی قانون‌گذاران به صورت ساختارمند و سیستماتیک عمل نمی‌کنند و در مواردی سلیقه حاکم می‌شود نه آیین‌نامه یا مقررات و فرآیند.

امید است با پیگیری‌های مجدانه فعالان صنعت و حمایت‌های قانون‌گذاران، تصمیم‌گیری در خصوص سیاست‌های این صنعت به صورت نظام‌مند، یکپارچه و شفاف صورت پذیرد.

یکی از چالش‌های پیش‌روی صنعت ولت تک در ایران، بحث فرهنگی است. از لحاظ فرهنگی ایرانیان در مورد اینکه دیگران در مورد ثروت‌شان بدانند، حساس هستند. یکی از مهم‌ترین روندهای دنیای مالی امروز این است که سرمایه‌گذاران، اطلاعات مربوط به ثروت‌شان را در اختیار شرکت‌های بزرگ مدیریت دارایی قرار می‌دهند. سرمایه‌گذاران با مشخص کردن مواردی مانند بیمه اعضای خانواده، برنامه‌های مسافرتی، برنامه ورود به دانشگاه فرزندان و تامین آتیه آنها از شرکتی که مدیریت دارایی‌شان را دست دارد، می‌خواهد که برای تمامی این نیازها برنامه ریزی کند که این مسئله به یک افشای اطلاعاتی دقیق و صادقانه و شفاف نیاز دارد. اما به واقع یکی از مشکلات و چالش‌های فرهنگی بزرگی که در ایران داریم این است که اساساً در بحث مدیریت دارایی، ایرانی‌ها علاقه‌ای به ابراز و افشای ثروت‌شان ندارند و این موضوع بسیار جدی است. این مسئله باید فرهنگ سازی شود و در دنیا هم راهکارهایی دارد.

آنچه بر اینشورتک می گذرد... وقتی بیمه مرکزی بر مرکزیت داشتن اصرار دارد

حامد کاظمی

رئیس هیئت مدیره شرکت رایین تک

شرکت های بیمه تشکیل شده است، به حتم قدرت نظارتی چندانی به بزرگان صنعت نخواهد داشت و به سبب این که اعمال قدرت را نمی تواند بر بزرگان صنعت اعمال کند به جبران به سمت دیگری روی خواهد آورد؛ اعمال فشار به شرکت های کوچک تر و این وسط چه گروهی مناسب تر از اینشورتک ها و کسب و کارهای نوپای بیمه ای. اگر نیم نگاهی به فعالیت اینشورتک ها داشته باشیم درمی یابیم که تعدادی از آنها وارد لایه فروش شده اند و برای داشتن سهمی از کیک اصلی می جنگند؛ با در اختیار داشتن سرمایه گذاری های چند صد میلیاردی، که به سبب این سرمایه کلان شرکت های بیمه خود را ملزم به همکاری با آنها می بینند.

عده ای از استارت آپ های بیمه هم در سایه های کوچک تر وجود دارند که برای ادامه فعالیت به بسیاری از ارزش های استارت آپی خود وابسته نیستند و به نوعی فقط در این اندازه که در لایه ای از زنجیره عملیات باشند و کسب درآمد کنند برایشان کافی است و برای رسیدن به این هدف شاید دست به هر کاری نیز بزنند!

تعدادی دیگر نیز هسته یا Core بیمه ای هستند که در ابتدای امر در فضای خالی و با شرایطی بس دشوار آغاز به کار کردند ولی بعد به سبب فرهنگ غالب بر بیمه رویه ای مشابه در درپیش گرفتند و با اعمال فشار به مشتریان خود یا

برای پرداختن به چالش های اینشورتک ها بهتر است نگاهی به وضعیت صنعت بیمه کشور داشته باشیم. هم اکنون تعدادی شرکت بیمه در کشور در حال فعالیت در ابعاد متفاوت با پورتفوهای مختلف در حال فعالیت هستند که عمدتاً بازار را در دست دارند و با تقسیم حوزه هر یک گوشه ای از یک رشته بیمه ای را پیش می برند.

از سوی دیگر نهاد ناظری در اکوسیستم بیمه وجود دارد به نام بیمه مرکزی که به وضوح در دو کلمه بیمه و مرکزی بودن خلاصه شده است، با این نگاه که برایش در مرکز بودن اهمیت زیادی دارد به این معنا که در همه موضوعات خودش مسائل را مدیریت کند و جلو ببرد. در این میان نهاد ناظر با چالش های بسیاری نیز همراه است. وقتی بیمه مرکزی خود بعد از بیمه ایران و بعضی از

این ما بیشتر شاهد حرکات نوآورانه بودیم ولی استارت‌آپ‌ها از نوآوری فاصله گرفته‌اند.

از طرفی هم شرکت‌های بیمه و اینشورتک‌ها دیگر تقریباً به این نتیجه رسیده‌اند که کار جدیدی در این صنعت اتفاق نمی‌افتد و ادامه حیات فقط در گرو کسب درآمد است یعنی شرکت‌ها دیگر کم‌کم فقط به اندازه هزینه‌های خودشان پول درمی‌آورند و دست به سرمایه‌گذاری نمی‌زنند چرا که هدفی ندارند. از دیگر چالش‌های امروز صنعت بیمه کشور در زمینه فناوری اطلاعات باید به بحث زیرساخت‌ها اشاره داشت. وقتی اکوسیستم در فضایی بی‌تفاوت سرکند به حتم زیرساخت هم به واسطه آن ایجاد نمی‌شود.

در فینتک و در نظام بانکی و شاخه‌های آن شکل گرفتن اکوسیستم تاثیر بسیاری داشته است اما امروز ما اکوسیستم‌ها را در بیمه نداریم. به نظر می‌رسد اگر در نهایت ساختارهای اکوسیستمی شکل بگیرد و جزیره‌های دورافتاده بیمه به هم وصل شوند در استفاده از زیرساخت و توسعه و... می‌توان بسیار امیدوار بود و در این راستا انتظار می‌رود بیمه مرکزی، کمیته اقتصاد دیجیتال مجلس شورای اسلامی یا هر نهاد مرتبط دیگری باید یکی از اولویت‌های برنامه امسال را ایجاد ساختاری اکوسیستمی در بیمه تعریف کند.

همان شرکت‌های بیمه به شکل ایجاد انحصار کار را به دست گرفتند.

در این میان بیمه مرکزی مصمم بر این است که شرکت‌های کوچک‌تر (حالا چه شرکت بیمه، چه شرکت‌های استارت‌آپی و چه شرکت‌های فروشنده) را تحت اعمال نظارت شدید خودش داشته باشد بلکه آن مرکزیت مطلوب را از دست ندهد. در واقع در چند سال اخیر به سبب رفتار گول‌آتوری نوآوری و تحول در فضای صنعت کاری فرسایشی و سخت با هزینه‌های بسیار شده است، هزینه‌ای که نه بیمه مرکزی به عهده می‌گیرد نه شرکت‌های بیمه. این هزینه‌ها صرفاً مالی نیستند.

مسئله بیشتر بیرون آمدن از آن گوشه امن است، انجام دادن کاری که بقیه نمی‌کنند و زمانی که دیگران نمی‌گذارند. از سوی دیگر یکی از چالش‌های اساسی این است که همه به دنبال استفاده برند تحول هستند. همه به دنبال این هستند که در سطح عملیات فعلی فقط تغییراتی را ایجاد کنند و کار بزرگی اتفاق نیفتد و سنگ بزرگی برداشته نشود. در این فضا همه تبدیل به کسب و کارهایی می‌شوند که وظیفه‌ای را انجام می‌دهند و برایشان خلاقیت و نوآوری چندان معنایی ندارد. باید به این نکته تلخ اشاره داشت که در این چند سال گذشته صنعت بیمه کشور دچار پیم روی بوده است. سابق بر

آنچه بر لندنتک می گذرد...

ذهنیت کنترل گری که به دنبال محدودیت است

مهدی مومنی
مدیرعامل شرکت ازکی وام

واقعی پول را حتی با وجود اینکه تورم بالای ۶۰ درصد است، حتی پایین تر از تورم در بازار و در پلتفرم‌ها به صورت شفاف عرضه می کنند اما قانون گذار با لادستی به شدت به دنبال این است که تعرفه ای خاص مشخص کند و این تعرفه را به مثابه حق مصرف کننده جلوه بدهد با این توجیه قیمت گذاری دستوری زمینه ساز اتفاقات خوبی خواهد بود.

اما در عمل قیمت گذاری حق مصرف کننده را زائل می کند چرا که قیمت گذاری دستوری در اقتصاد تورمی عملاً یا منجر به ایجاد رانت می شود یا اینکه سرمایه گذار یا شرکتی که طرحی را جلومی برد، منابع خودش را از حوزه فعالیتش به سمت بازارهای دیگر می برد.

موردی که عملاً در حوزه بانکی شاهد آن هستیم، به عنوان مثال ما امروز در دسترسی به خدمات مالی خرد به شدت در کشورمان ضعف داریم، چرا که به دلیل همین قیمت گذاری های دستوری، بانک ها و شرکت های حوزه خدمات مالی تمایلی به ارائه خدمات به مشتری خرد ندارند.

به عنوان مثال فعالیت اعطای وام یک میلیارد تومانی یا حتی

«قیمت گذاری دستوری»؛ مهم ترین موضوعی که امروز لندنتک ها با آن دست و پنجه نرم می کنند. در واقع این موضوع باعث شده امنیت سرمایه گذاری و بسیاری از موارد مرتبط با تصمیم گیری برای پیش بردن طرح ها و شروع پروژه ها دچار چالش شود. صنعت لندنتک یک صنعت رگوله شده نیست، یعنی با وجود دستورالعملی که از سوی بانک مرکزی ابلاغ شد، لندنتک همچنان رگوله شده نیست. امروز نهادهای مختلفی روی قیمت گذاری و موضوع فعالیت لندنتک ها در حال چالش هستند و این چالش از پایه و اساس ایراد دارد. به این دلیل که خود فعالان اکوسیستم در فضای صنعت در رقابت با هم هستند که این رقابت در امر قیمت گذاری چند فاکتور مشخص را ارائه می دهد. یکی اینکه لندنتک ها ارزش

آنها نیست، چرا که در نگاه رگولاتور کنترل مجموعه‌های بانکی ذیل نظارت خودش کار سختی است و در صورت اضافه شدن لندتک‌ها مشکلات دوچندان می‌شود. در این راستا چون همواره یک ذهنیت کنترل‌گرو وجود دارد، محدود کردن‌ها نیز بیشتر خواهد شد.

در رابطه با ماجرای بانک مرکزی هم چالش اصلی به نحوه قانون‌گذاری آن بازمی‌گردد. اخیراً شاهد این بودیم که متأسفانه به شدت قانون‌گذاری در حوزه لندتک دارای ضعف اساسی بود و شیوه جدیدی از قانون‌گذاری را دیدیم که در آن مجموعه قوانینی گذاشته شد به امید اینکه در آینده آن را اصلاح شوند.

چالش بعدی نیز به رگولاتور دوم لندتک یعنی وزارت صمت برمی‌گردد. در این حوزه نیز شاهد آن هستیم که عملاً بدون در نظر گرفتن شرایط صنعت، مجموعه حمایت از حقوق مصرف‌کننده به لندتک‌ها نسبت‌گران‌فروشی و گرفتن هزینه‌های مازاد می‌دهد. بی‌توجه به این موضوع که لندتک‌ها چه در بحث قیمت‌گذاری و چه در بحث فعالیت، مشخصاً از مجموعه‌های قسطی‌فروشی حاضر در بازار قیمت بسیار پایین‌تری و کیفیت بالاتری دارند!

پنج میلیارد تومانی عملاً در شعبه‌های بانکی هیچ تفاوتی با دریافت وام پنج میلیون تومانی ندارد. این مسئله باعث می‌شود افراد علاقه‌ای به سرمایه‌گذاری در این حوزه نداشته باشند و این هم حاصل همان قیمت‌گذاری دستوری است.

به نظر بزرگ‌ترین چالش لندتک‌ها ارتباطی به بانک مرکزی، وزارت صمت یا وزارت اقتصاد ندارد و مسئله باید در سطح کلان تصمیم‌گیری و در شورای عالی پول و اعتبار و در ارتباط با سایر نهادهای ذینفع حل شود. اخیراً نیز شاهد نمونه‌ای از آن بودیم که بدون درک مشخص از فضای فعالیت اقتصادی مجموعه‌های فناور محور و مفاهیمی مثل قیمت‌گذاری پویا (Dynamic pricing) و این موارد، یک نهاد قضایی تهدید کرد که جلوی فعالیت لندتک‌ها را می‌گیرد. حالا فکر کنید که عملاً این مسئله چه سیگنالی به سرمایه‌گذار می‌دهد؟

تعامل با رگولاتورهای محلی نیز از دیگر چالش‌های لندتک‌ها در سال گذشته بود. در لندتک دورگولاتور وجود دارد. رگولاتور اول بانک مرکزی است که از همان خط‌مشی قیمت‌گذاری دستوری با لندتک‌ها در چالش است. دوم هم موضوع این است که بانک مرکزی خیلی روی خوشی به فین‌تک‌ها ندارد و مایل به توسعه

فعالان اکوسیستم فین تک ایران از احوال
صنعت مالی کشور می‌گویند

آسیب‌شناسی آهستگی یک تفکر

امید به پذیرش و همراهی با اندیشه‌های نوآورانه در صنایع مالی
امروز مهم‌ترین رویکردی است که همچنان فعالان و بازیگران
اکوسیستم نوآوری مالی را به حرکت وامی دارد اما در این میان آنچه
ممکن است این امید به روزگار بهتر را به رخوت بکشانند رویدادها و
رویکردهایی است که ناخواسته از سوی قانون‌گذاران سدر راه نوامیدان
صنعت قرار می‌گیرد. این موضوع مهم‌ترین دلیلی بود که در پیمایشی
که از سوی هلدینگ مکس از بین ۳۶ فعال حوزه فین تک انجام شده
است به دست آمد.

آنچه در پیمایش از بین بیش از ۳۵۰ چهره مطرح صنعت فین تک در همه حوزه‌ها به دست آمد نزدیک به نیمی از شرکت کنندگان عملکرد فین تک در سال گذشته را عملکردی متوسط برآورده کرده‌اند. سیاست‌های دولت و محدودیت‌های دسترسی به اینترنت پرسرعت از مسائلی است که فعالان فین تک آن را از مهم‌ترین رویکردهای تاثیرگذار بر صنعت دانسته‌اند. به عقیده شرکت کنندگان در نظرسنجی هلدینگ مکس مدیریت سرمایه از مهم‌ترین حوزه‌های دارای چشم‌انداز روشن است و پی‌تک و اینشورتک در رده‌های بعدی قرار دارند. اما پیمایش هلدینگ سرمایه‌گذاری مکس برای فعالان صنعت با طرح یک سوال اساسی نیز همراه بود: «آیا فرصت‌ها یا چالش‌های قابل توجهی در صنعت فین تک ایران در سال ۱۴۰۲ وجود داشته است که ناگفته باقی مانده باشد؟» و جواب شماری از پاسخ‌دهندگان که نمایی روشن از آنچه در یک سال گذشته بر آن رفته نشان می‌دهد:

چالش تورم، شرایط اقتصادی جامعه و موضوع تأمین مالی

چالش عدم رگولیشن صحیح

چالش سرهم در وضعیت قانونی

چالش منابع مالی محدود و مصارف بالا در روش‌های سنتی

چالش ورود مستقیم رگولاتور، بانک مرکزی و بیمه مرکزی

فرصت بهبود تجربه و سفر مشتری

فرصت افزایش بهره‌وری و ساده‌سازی و ایجاد راحتی برای کاربران در استفاده از فناوری‌ها نوین مالی

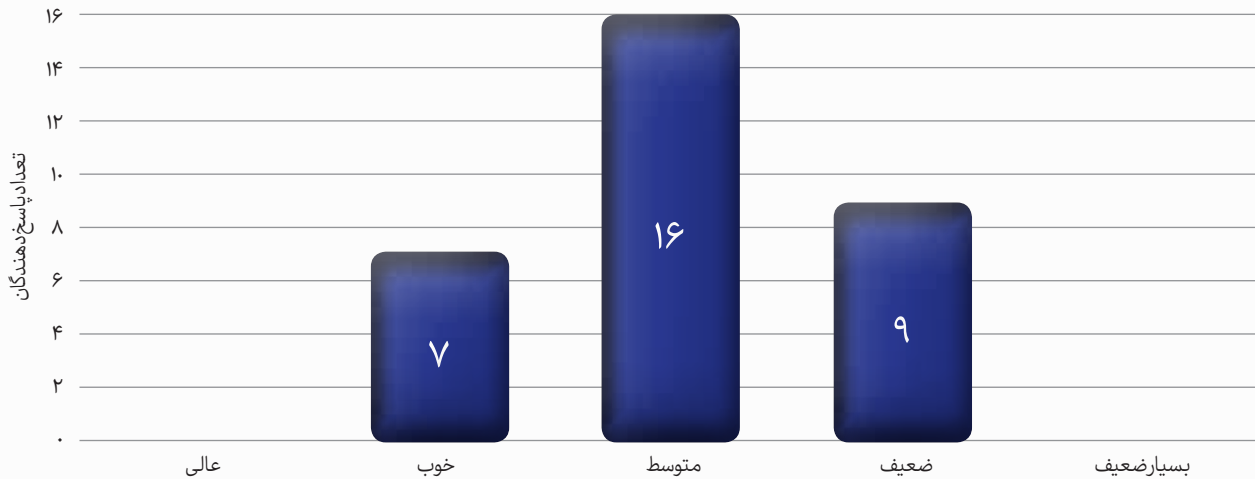
فرصت پررنگ شدن رمزارز و کسب و کارهای مرتبط با آن

فرصت رشد فضای لندتک و BNPL به سبب شرایط اقتصادی مردم

چالش دستورات العمل‌های کارشناسی نشده بانک مرکزی

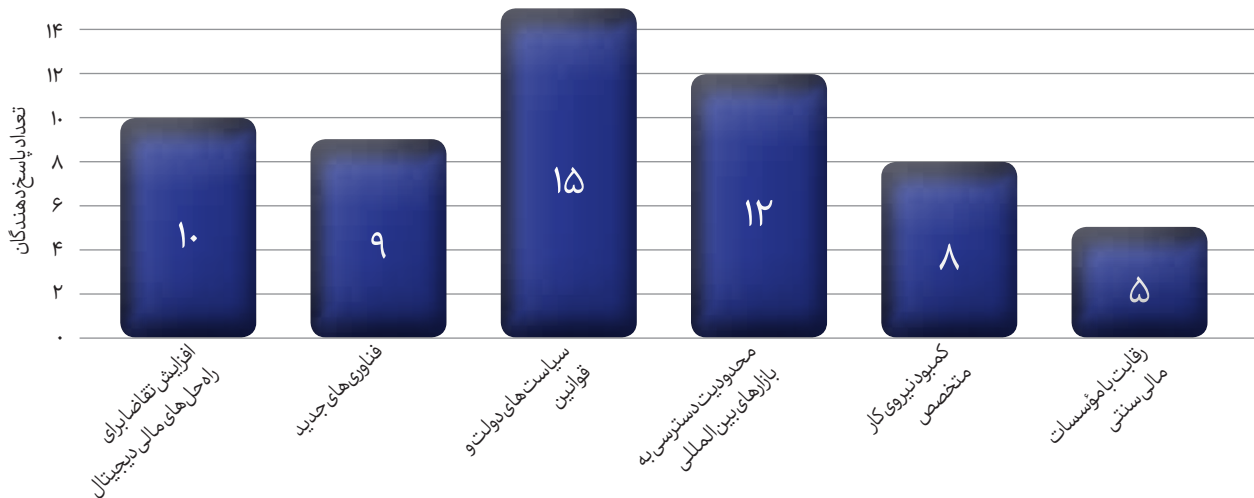
عملکرد کلی صنعت فین تک ایران در سال ۱۴۰۲ را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

از مجموع ۳۲ نفری که به این پرسش پاسخ داده‌اند، ۵۰ درصد (۱۶ نفر) عملکرد صنعت فین تک ایران در سال ۱۴۰۲ را «متوسط» ارزیابی کرده‌اند. این در حالی است که از نظر ۲۲ درصد از این افراد (۷ نفر) عملکرد این صنعت خوب بوده است و ۲۸ درصد (۹ نفر) هم عملکرد این بخش را ضعیف ارزیابی کرده‌اند. عملکرد صنعت فین تک ایران در سال ۱۴۰۲ از نظر هیچ‌کدام از پاسخ‌دهندگان عالی یا بسیار ضعیف نبوده است و این موضوع می‌تواند بیانگر مقبولیت متوسط عملکرد صنعت در نگاه فعالان اکوسیستم فین تک کشور باشد.

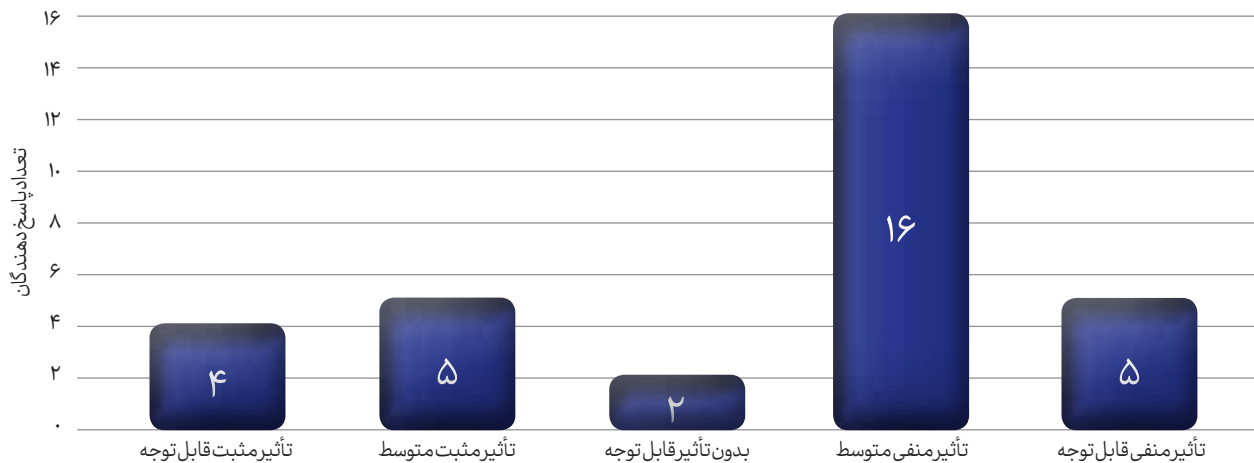
از نظر شما، کدام یک از موارد زیر تأثیرگذارترین عامل بر صنعت فین تک ایران در سال ۱۴۰۲ بوده است؟

از نظر حدود ۵۰ درصد از کارشناسانی که در این نظرسنجی شرکت کرده‌اند، سیاست‌های دولت و قوانین مؤثرترین عامل بر صنعت فین تک در سال ۱۴۰۲ بوده است. در واقع به نظر این عده مهم‌ترین چالشی که فعالان اکوسیستم فین تک در سال گذشته با آن روبه‌رو بوده‌اند مسئله محدودیت‌ها و عدم فضای تعامل دوسویه بوده است. از سوی دیگر محدودیت دسترسی به بازارهای بین‌المللی (۱۲ نفر) و افزایش تقاضا برای راه‌حل‌های مالی دیجیتال (۱۰ نفر) عوامل نیز تأثیرگذاری بعدی معرفی شده‌اند. از نظر پاسخ‌دهندگان، در سال گذشته، رقابت با مؤسسه‌های مالی سنتی (۵ نفر) و کمبود نیروی کار متخصص (۸ نفر) کمترین تأثیر را بر صنعت فین تک ایران داشته است.

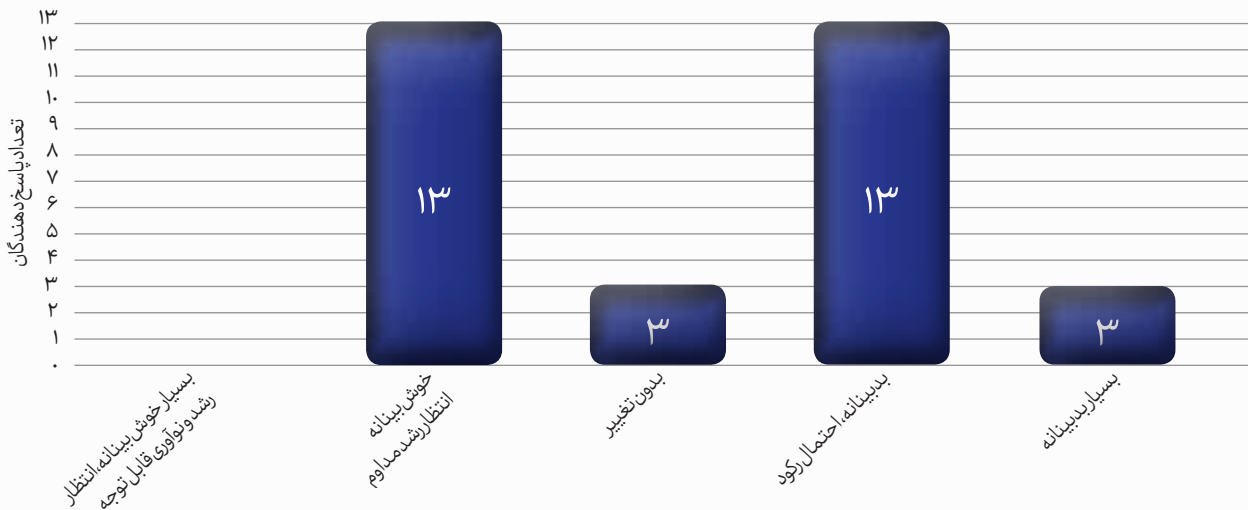
به نظر شما، وضعیت اقتصادی ایران در سال ۱۴۰۲ چه تأثیری بر صنعت فین تک داشته است؟

از نظر ۶۶ درصد از پاسخ‌دهندگان (۲۱ نفر)، وضعیت اقتصادی ایران در سال ۱۴۰۲ «تأثیر منفی متوسط» یا «تأثیر منفی قابل توجه» بر صنعت فین تک داشته است. در واقع اقتصاد تورم‌زده کشور و بی‌ثباتی اقتصادی از مهم‌ترین عوامل بوده است که صنعت فین تک کشور را با چالش روبه‌رو کرد. در این میان ۲۸ درصد از پاسخ‌دهندگان (۹ نفر) هم معتقد بوده‌اند که تأثیر وضعیت اقتصادی ایران در سال گذشته بر صنعت فین تک کشور «مثبت متوسط» یا «مثبت قابل توجه» بوده است.

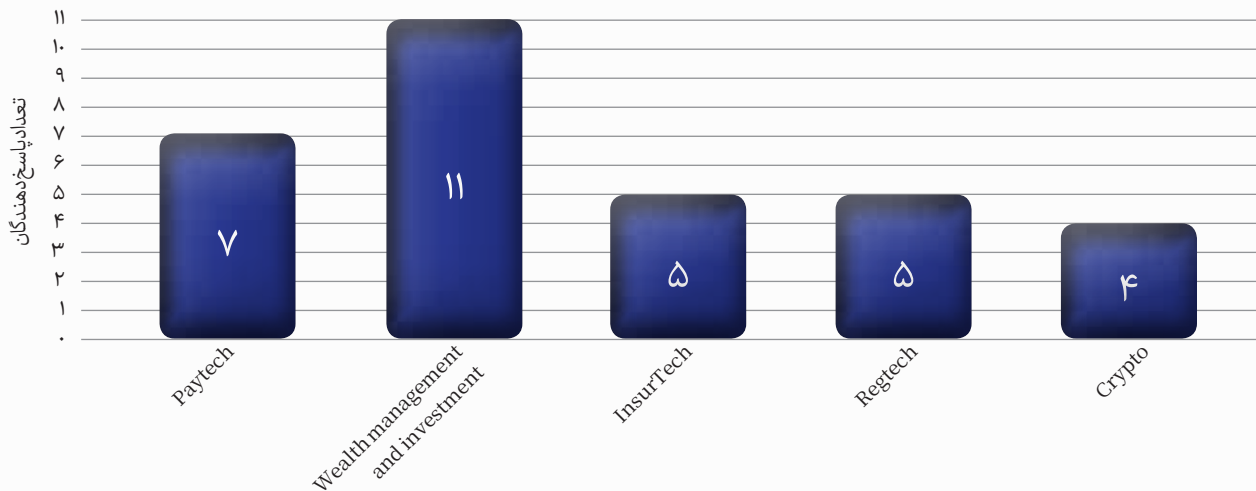
چشم انداز کلی شما برای صنعت فین تک ایران در کوتاه مدت چیست؟

دیدگاه کارشناسان درباره آینده صنعت فین تک ایران در کوتاه مدت نوعی دوگانگی را نشان می دهد: ۴۱ درصد از پاسخ دهندگان (۱۳ نفر) نگاهی خوش بینانه به آینده صنعت فین تک ایران دارند و معتقدند که این صنعت در کوتاه مدت رشدی مداوم را تجربه خواهد کرد. در مقابل، ۴۱ درصد (۱۳ نفر) هم نگاه شان بدبینانه است و بر این باورند که صنعت فین تک ایران در کوتاه مدت با رکود مواجه خواهد شد. ۹ درصد (۳ نفر) از شرکت کنندگان نیز نگاه بسیار بدبینانه ای نسبت به آینده صنعت فین تک ایران دارند. که در این راستا لازم است که مولفه های بررسی چشم انداز آینده از سوی مسئولان امر به طور دقیق تری مورد بررسی قرار بگیرد.

به نظر شما، کدام یک از زیربخش‌های خاص فین‌تک در ایران بیشترین پتانسیل رشد را در آینده دارند؟

از نظر ۳۴ درصد از پاسخ‌دهندگان (۱۱ نفر)، در بین زیربخش‌های صنعت فین‌تک ایران، بخش مدیریت ثروت و سرمایه‌گذاری بیشترین پتانسیل رشد را دارد. ۲۲ درصد (۷ نفر) هم بر این باورند که زیربخش فناوری پرداخت بیشترین پتانسیل رشد را دارد. در این میان اشاره کارشناسان به مقوله اینشورتک و رگ‌تک با وجود چالش‌های بسیاری که در این سال‌ها با آن روبه‌رو بوده اند قابل توجه است. اینشورتک‌ها به سبب تحرکات خاص رگولاتوری در تدوین آئین‌نامه ۱۰۵ و سایر موارد می‌تواند زمینه رشد بهتری در مقایسه با سال‌های آینده داشته باشد. ولی درباره موضوع رگ‌تک با همه ظرفیت‌های رشد هنوز فضایی مبهم و گنگ حاکم است.

به نظر شما تغییرات مشخص سیاستی یا نوآوری‌های رگولاتوری می‌تواند به رشد صنعت فین تک ایران کمک کند؟

یک اکوسیستم پرقابلیت و چالش بزرگ همیشه آن یعنی رگولاتوری که در عرصه‌های خاصی از صنعت فین تک تمایلی به حرکات نوآورانه و استقبال از محصولات و خدمات جدید نشان داده است. به همین سبب است که اکثریت قریب به اتفاق پاسخ دهندگان (۸۸ درصد) با این گزاره که «نوآوری‌های رگولاتوری می‌تواند به رشد صنعت فین تک ایران کمک کند» کاملاً موافق یا تا حدودی موافق بوده‌اند. فقط ۱ نفر از پاسخ دهندگان با این گزاره تا حدودی مخالف بوده است.

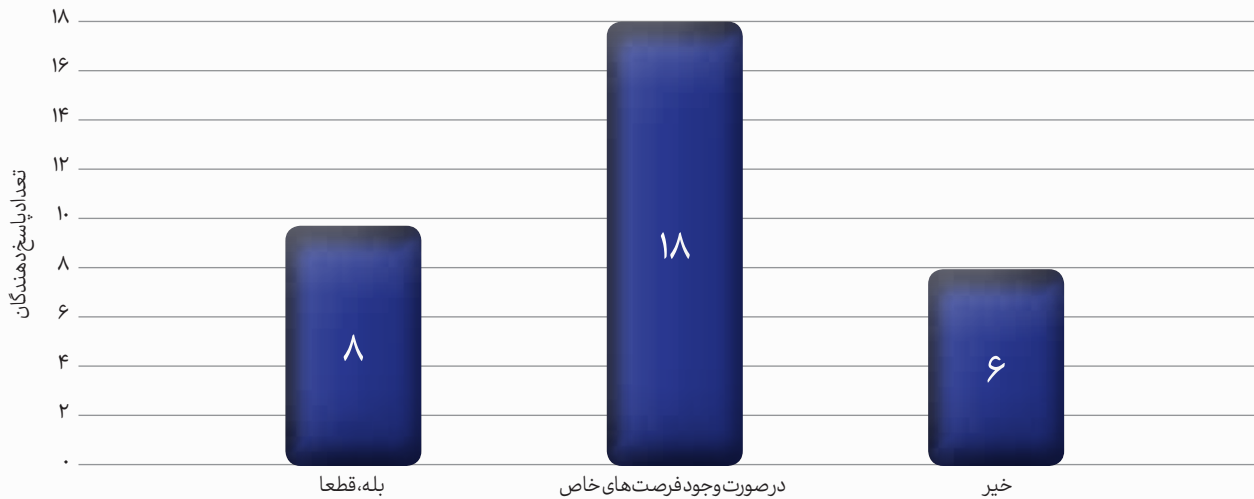
تا چه حد با این عبارت موافق هستید: «محیط سرمایه‌گذاری برای سرمایه‌گذاری خطرپذیر یا خصوصی در صنعت فین‌تک ایران جذاب است.»

سرمایه‌گذاری خطرپذیر از آن مواردی است که در چند سال گذشته در اکوسیستم فناوری‌های مالی دنیا جایگاه خاصی برای خود تعریف کرده است و نردبانی برای رشد و توسعه استارت‌آپ‌ها و کسب‌وکارهای نوپا بوده است اما در ایران جایگاه سرمایه‌گذاران خطرپذیر تا حدودی متفاوت از سایر کشورهای دنیا است. چنانچه در نظرسنجی از فعالان اکوسیستم نیز می‌توان آن را مشاهده کرد. از نظر بسیاری از کارشناسانی که در این نظرسنجی شرکت کرده‌اند، محیط سرمایه‌گذاری برای سرمایه‌گذاری خطرپذیر یا خصوصی در صنعت فین‌تک ایران جذابیت چندانی ندارد؛ ۶۶ درصد از پاسخ‌دهندگان (۲۱ نفر) با این گزاره کاملاً مخالف یا تا حدودی مخالف بوده‌اند. فقط ۲۵ درصد از پاسخ‌دهندگان (۸ نفر) با این گزاره تا حدودی موافق یا کاملاً موافق بوده‌اند.

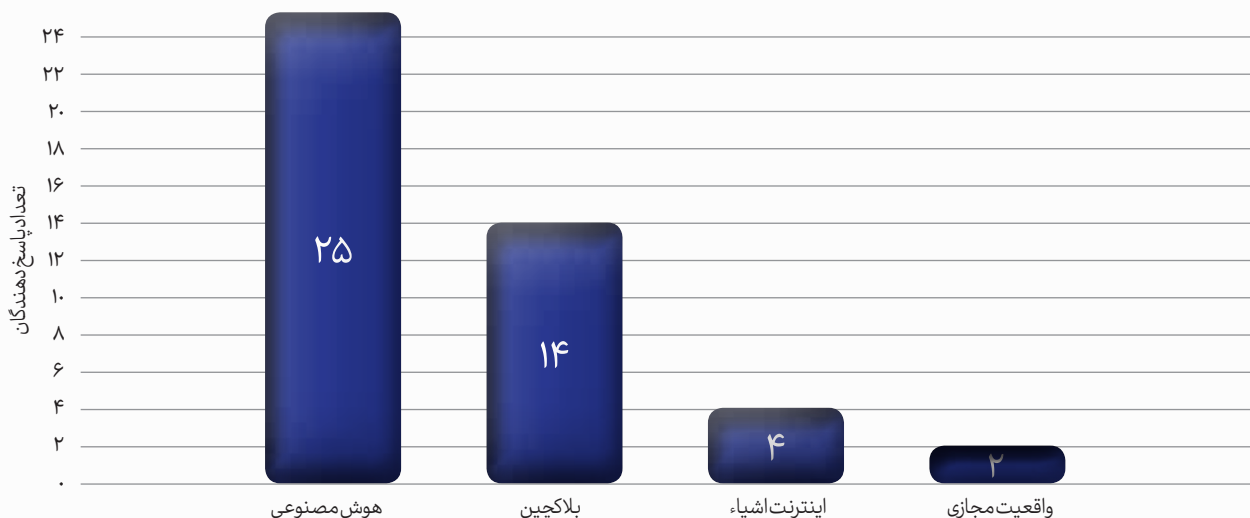
آیا شما به طور شخصی در ۲ تا ۳ سال آینده در یک شرکت فین تک ایرانی سرمایه گذاری خواهید کرد؟

با اینکه بیش از ۵۰ درصد از پاسخ دهندگان محیط سرمایه گذاری برای سرمایه گذاری خطرپذیر یا خصوصی در صنعت فین تک ایران را مساعد نمی بینند، اما ۸۱ درصد از آنان (۲۶ نفر) حاضرند در یک شرکت فین تک ایرانی سرمایه گذاری کنند. هرچند که ۵۶ درصد از آنان (۱۸ نفر) گفته اند که «در صورت وجود فرصت های خاص» حاضرند چنین کاری انجام بدهند. در هر صورت، فقط ۱۹ درصد (۶ نفر) گفته اند که حاضر به سرمایه گذاری در این بخش نیستند.

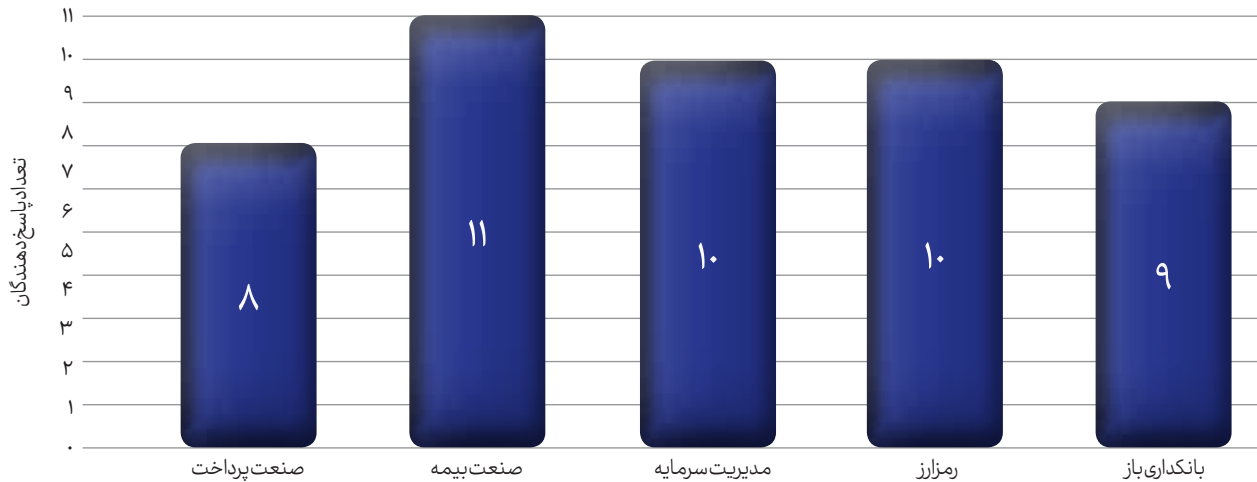
به نظر شما کدام فناوری بیشترین تأثیر را بر آینده صنعت فین تک ایران خواهد داشت؟

شاید بتوان ۳ سال گذشته را نقطه عطف رویارویی و کاربرد ابزارهای فناورانه مطابق با روندهای دنیا در فضای فین تک تلقی کرد. البته فناوری‌هایی که به سبب زیرساختی و هم‌مین‌طور روال رگولاتوری هنوز ظرفیت‌های بالای آنها در صنعت به کار گرفته نشده است. از نظر ۷۸ درصد از پاسخ‌دهندگان (۲۵ نفر) هوش مصنوعی بیشترین تأثیر را بر آینده صنعت فین تک ایران خواهد داشت. ۴۴ درصد از پاسخ‌دهندگان (۱۴ نفر) نیز فناوری بلاکچین را دارای بیشترین تأثیر بر آینده این صنعت دانسته‌اند.

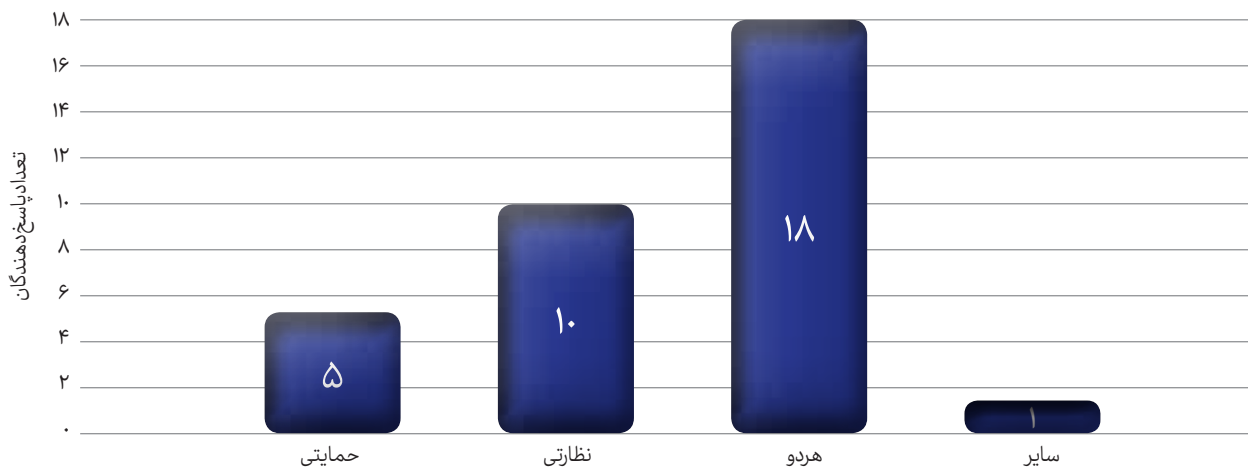
به نظر شما در ۵ سال آینده بیشترین برهم‌زندگی در کدام یک از صنایع مالی اتفاق می‌افتد؟

برهم‌زندگی. کلیدواژه‌ای که با ورود کلماتی مانند نوآوری و تحول دیجیتال به دایره لغات بازیگران اصلی اکوسیستم مالی وارد شد. روندی که می‌تواند موجب تغییرات بنیادین در ساختار محصول یا ارائه خدمت شود. تغییراتی که موجب از دست رفتن بازار برای ارائه‌دهندگان فناوری‌های قدیمی خواهد شد. از نظر ۳۴ درصد از پاسخ‌دهندگان (۱۱ نفر) طی پنج سال آینده، بیشترین برهم‌زندگی در صنعت بیمه ایران اتفاق خواهد افتاد. این در حالی است که فقط ۲۵ درصد از پاسخ‌دهندگان (۸ نفر) معتقدند که در پنج سال آینده، صنعت پرداخت بیشترین برهم‌زندگی را تجربه خواهد کرد.

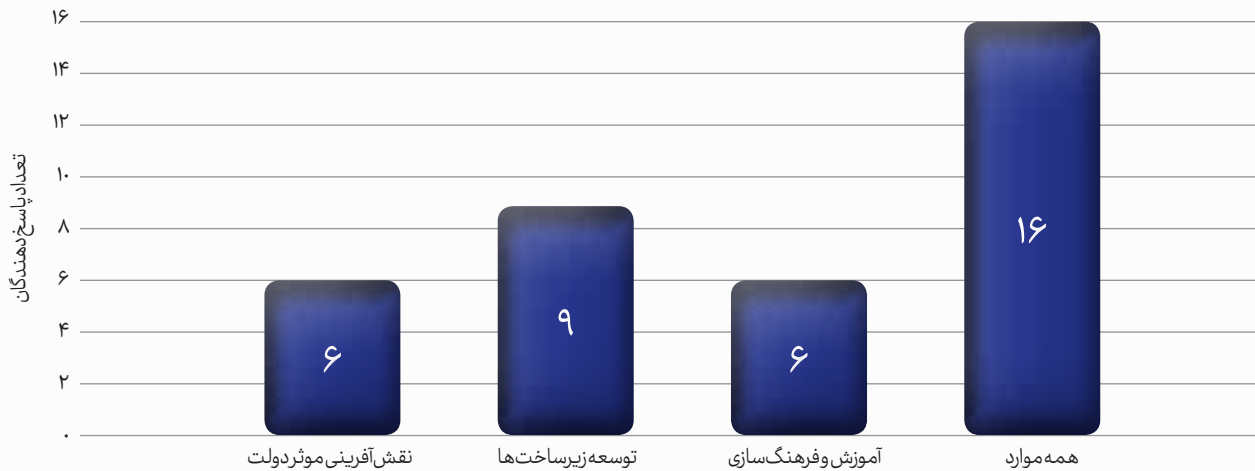
به نظر شما نقش آفرینی دولت در صنعت فین تک باید چگونه باشد؟

با ارزش افزوده ای که از صنایع با فناوری پیشرفته فین تک، زنجیره بلاکچین و استارت‌آپها ایجاد می‌شود، این ارزش افزوده می‌تواند در خدمت رشد و توسعه اقتصاد کشور قرار گیرد و در این زمینه دولت‌ها می‌توانند با سیاستگذاری صحیح به کمک فناوری فین تک بیایند. اما این سیاستگذاری باید به چه صورت باشد؟ ۵۳ درصد از پاسخ‌دهندگان (۱۸ نفر) بر این باورند که نقش آفرینی دولت در صنعت فین تک ایران باید هم نظارتی و هم حمایتی باشد. ۲۹ درصد (۱۰ نفر) معتقدند که این نقش آفرینی فقط باید نظارتی باشد و فقط ۱۵ درصد از پاسخ‌دهندگان (۵ نفر) گفته‌اند که این نقش آفرینی صرفاً باید حمایتی باشد.

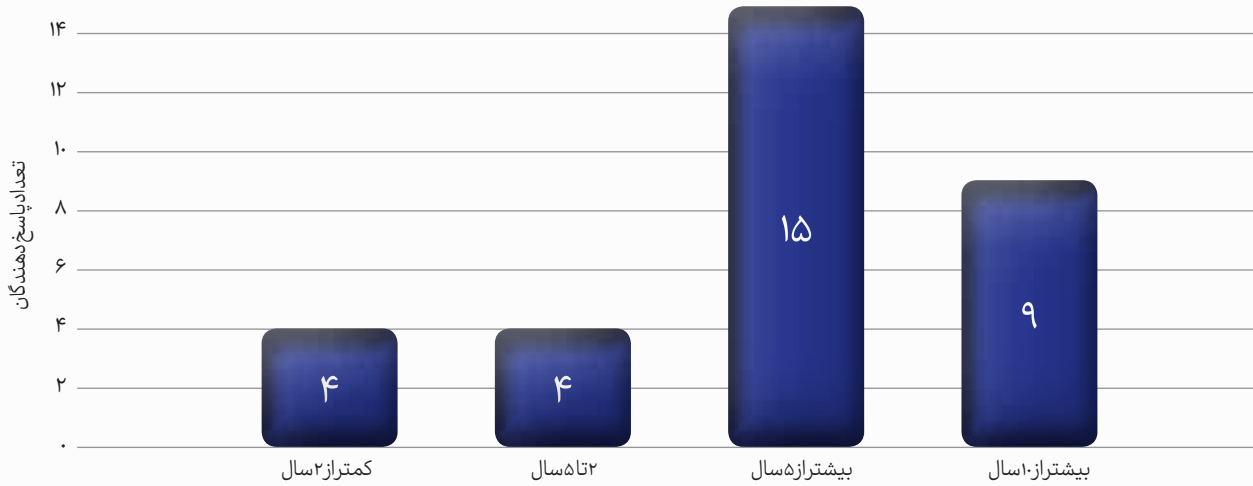

به نظر شما چه اقداماتی باید برای توسعه صنعت فین تک در ایران انجام شود؟

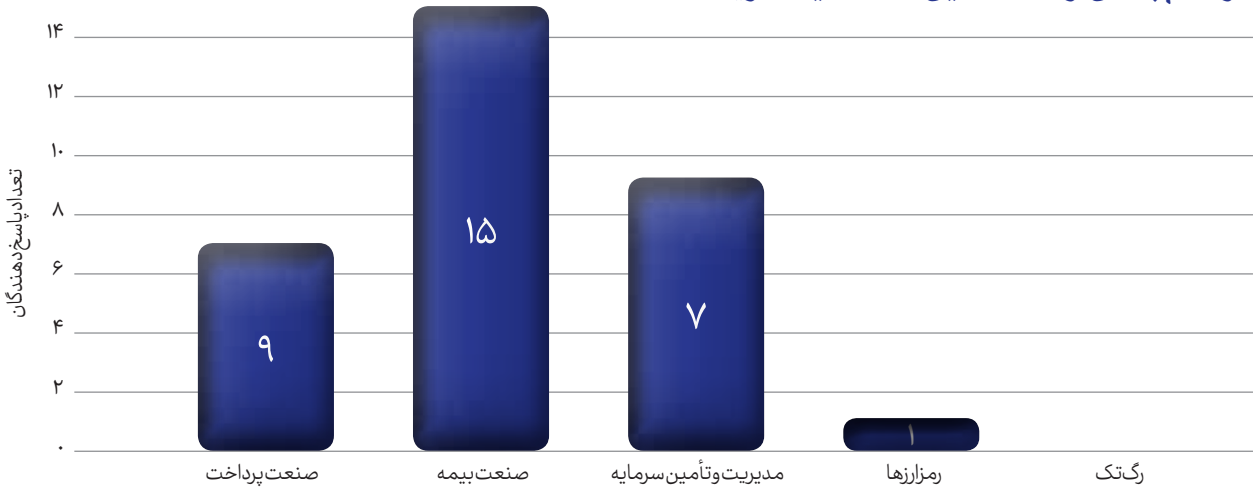
برای توسعه فینتک در ایران و همگامی آن با روندهای جهانی چه نیازمندی‌هایی وجود دارد؟ ۵۰ درصد (۱۶ نفر) از کارشناسان فینتک ایران می‌گویند که برای توسعه صنعت فینتک ایران، هم آموزش و فرهنگ سازی، هم توسعه زیرساخت‌ها و هم نقش آفرینی مؤثر دولت ضرورت دارد. ۲۸ درصد از پاسخ‌دهندگان (۹ نفر) هم بر این باورند که توسعه زیرساخت‌ها به تنهایی برای توسعه صنعت فینتک ایران کفایت می‌کند.

چه مدتی است که در صنعت فین تک کشور فعالیت دارید؟

در کدام بخش از صنعت فین تک فعالیت دارید؟

مدیریت فناوری و نوآوری در ایران

سه نسل سیاست گذاری برای علم، فناوری و نوآوری

آذرماه گذشته بود که کتاب «مروری کوتاه بر علم، فناوری و نوآوری ایران در سال ۲۰۲۳» از سوی مرکز تعاملات بین المللی علم و فناوری معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان ریاست جمهوری و مرکز همکاری های تحول و پیشرفت ریاست جمهوری منتشر شد؛ این کتاب نمایی از سیاست گذاری در زمینه فناوری و نوآوری و وضعیتی از آنچه تا سال ۲۰۲۳ بر اقتصاد دیجیتال و دانش بنیان کشور گذشته است، ارائه می دهد.

موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی» بار دیگر به کارآفرینی و نوآوری رونق بخشید. این قانون در سال ۲۰۱۵ به تأسیس اولین مراکز نوآوری و شتاب دهنده‌ها منجر شد. پس از این قانون و در سال ۲۰۱۶، «سیاست الزام به استفاده از توان داخلی» به تصویب رسید. در این قانون، بندی وجود داشت که توافقنامه‌های بین‌المللی و پروژه‌های کلان ملی را ملزم می‌کرد تا از «فناوری‌های بومی» استفاده کنند. این بند همچنان در پروژه‌های ملی در حال اجراست.

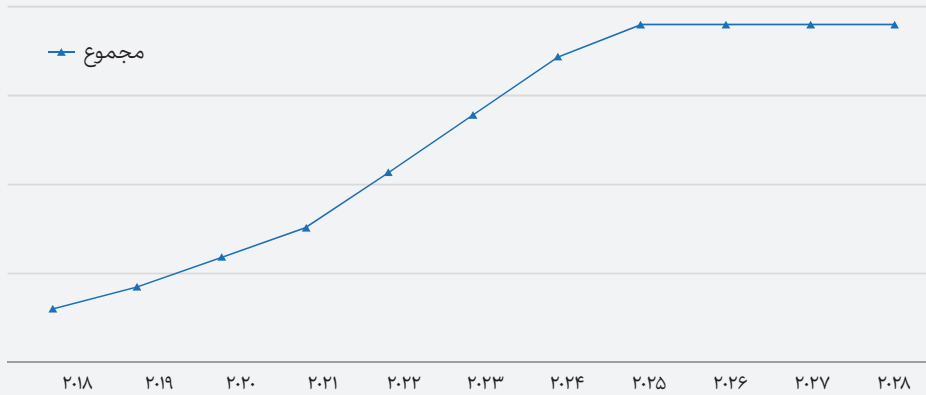
یکی دیگر از نقاط عطف، «سند گسترش کاربرد فناوری نانو تا سال ۱۴۰۴» بوده است. این قانون، برنامه‌ای ۱۰ ساله برای گذر از مرحله خلق دانش به مرحله گسترش بازار از طریق نفوذ فناوری نانو در صنعت و جامعه محلی را تدوین کرده است. در سال ۲۰۱۹ نیز از طریق قانون «حداکثر استفاده از توان تولید و خدمات در جهت تأمین نیازهای کشور و تقویت آنها در راستای صادرات»، تلاش‌هایی برای نوسازی رویه‌های تدارکات عمومی به منظور حمایت جدی‌تر از تولیدات داخلی صورت گرفت.

علاوه بر اینها، در دی ماه ۱۳۹۸، قوه قضائیه جمهوری اسلامی ایران «شورای حل اختلاف برای رسیدگی به دعاوی شرکت‌های دانش بنیان» را در پارک فناوری پردیس تأسیس کرد. شورای دیگری نیز برای رسیدگی به مشکلات حقوقی کسب و کارهای دیجیتال تشکیل شده است. برای نسل سوم از سیاست‌گذاری‌های مربوط به علم، فناوری و نوآوری، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری از رویکرد نظام ملی نوآوری که در آن بازیگران دولتی محورهای اصلی نوآوری هستند، به سمت رویکرد توسعه اکوسیستم نوآوری تغییر جهت داد. در این رویکرد، از قطب‌های شرکت‌های دانش بنیان و استارت‌آپ‌های فناوری محور حمایت و از ظرفیت نوآوری آنها جهت رفع نیازهای ملی و صنعتی استفاده می‌شود.

سال ۲۰۱۰ نقطه عطفی در سیاست‌گذاری در زمینه علم، فناوری و نوآوری در ایران بود. بین سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۰، تأکید اصلی بر این بود که آموزش عالی توسعه داده شود و تعداد متون علمی و دانشگاهی افزایش یابد. سپس در دوره‌ای که از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۰ ادامه داشت، حمایت از فناوری‌های نوظهور در دستور کار قرار گرفت. اما دستاورد اصلی نسل اول سیاست‌گذاری‌ها در زمینه علم، فناوری و نوآوری، افزایش بهره‌وری علمی در فناوری‌های نوظهور بود که به‌ویژه با ایجاد اولین پارک‌های علم و فناوری در ایران همراه شد. تأسیس شورای ستاد فناوری نانو در سال ۲۰۰۲ از نقاط برجسته این دوره به‌شمار می‌رود. در این سال‌ها و به‌طور دقیق‌تر در سال ۲۰۰۷، قانون تسهیل رقابت و منع انحصار به تصویب رسید و در سال ۲۰۰۹ نیز برای اجرای این قانون، شورای رقابت تأسیس شد.

در سال ۲۰۱۰، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری لایحه‌ای را در حوزه علم، فناوری و نوآوری تدوین کرد که متعاقباً از سوی مجلس شورای اسلامی با عنوان «قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات» به تصویب رسید. به این ترتیب، نسل دوم از سیاست‌گذاری‌های مربوط به حوزه علم، فناوری و نوآوری از راه رسید. چنین تمرکز آشکاری بر اقتصاد دانش بنیان برای ایران پدیده‌ای جدید محسوب می‌شود. صندوق ملی نوآوری ایران هم تجلی عملی این قانون بود. در ابتدا، هدف اصلی حمایت از شرکت‌های فناوری وابسته به دانشگاه‌ها بود، اما این حمایت به تدریج گسترش یافت و استارت‌آپ‌های فناوری محور و برخی از شرکت‌های بزرگ واجد شرایط، مانند سیناژن و پرسپیس‌ژن را نیز که شرکت خصوصی محسوب می‌شوند، دربر گرفت.

تدوین نسل سوم از سیاست‌گذاری‌های مرتبط با علم، فناوری و نوآوری به سال ۲۰۱۵ بازمی‌گردد. در این سال، مجلس شورای اسلامی با تصویب «قانون رفع

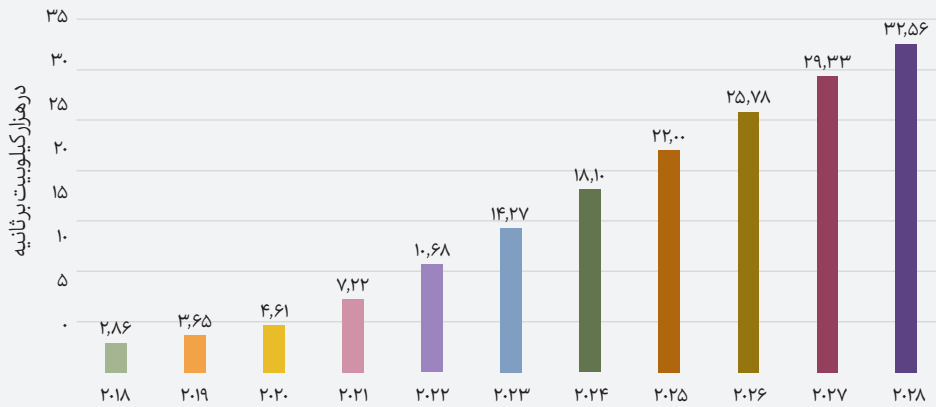

شکل ۱: ضریب نفوذ اینترنت در ایران

منبع: Statista Market Insights, International Telecommunication Union

جایگاه ایران در «نقشه نوآوری» جهانی

در ایران، اکوسیستم نوآوری یکی از مؤلفه‌های اصلی اقتصاد دیجیتال در سال‌های اخیر است. بررسی شاخص‌های دیجیتال و نوآوری جهانی و رتبه‌بندی شاخص‌های ایران، پیشرفت‌های بسیار امیدوارکننده‌ای را در این زمینه نشان می‌دهد.

شکل ۲: متوسط سرعت اینترنت

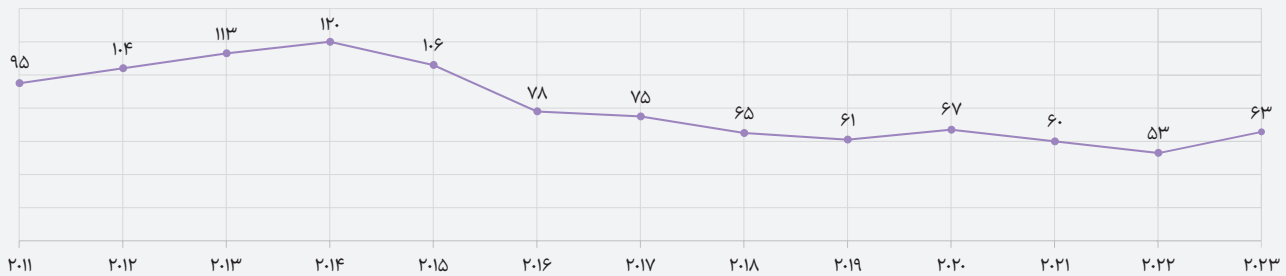
منبع: Statista Market Insights, World Bank, Open Signal

شاخص جهانی آمادگی شبکه

ایران در تلاش است تا در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات با دنیا همگام باشد. در حال حاضر ۹۸,۵ درصد روستاییان و ۱۰۰ درصد ایرانیان در شهرها به اینترنت دسترسی دارند. تا ژوئن ۲۰۲۲، ضریب نفوذ اینترنت موبایلی و خانگی به ترتیب به ۱۱۶ و ۱۱۳ درصد رسیده است. طبق آمار «Statista»، ضریب نفوذ اینترنت در ایران در سال ۲۰۲۴ بالغ بر ۹۴,۴ درصد برآورد شده است.

شاخص جهانی نوآوری «GII»

در فهرست شاخص جهانی نوآوری، ایران بار دیگر در رتبه دوم منطقه قرار گرفته و با صعود چشمگیر نسبت به سال ۲۰۱۱ که در رتبه ۹۵ قرار داشت، در سال ۲۰۲۲ به جایگاه ۵۳ دست یافت. ایران با این جهش خود را به عنوان اقتصادی با درآمد متوسط تثبیت کرده که پتانسیل متحول کردن چشم انداز نوآوری در جهان را داراست. لازم به ذکر است که در سال ۲۰۲۳ ایران در فهرست شاخص جهانی نوآوری به رتبه ۶۳ رسید.

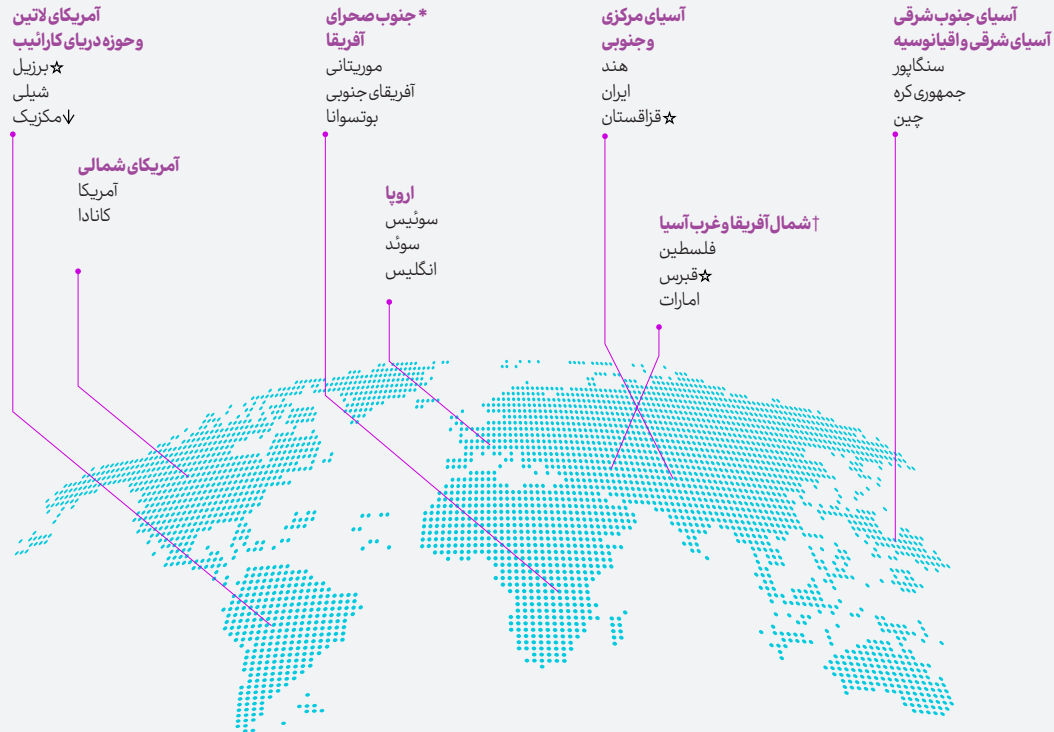

بین سال های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۲، ایران در شاخص جهانی نوآوری ۴۲ رتبه صعود کرده است

شکل ۲: جایگاه ایران در شاخص «GII» از ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۳

پیشگامان نوآوری در جهان در سال ۲۰۲۳

سه اقتصاد برتر نوآور در هر منطقه از جهان

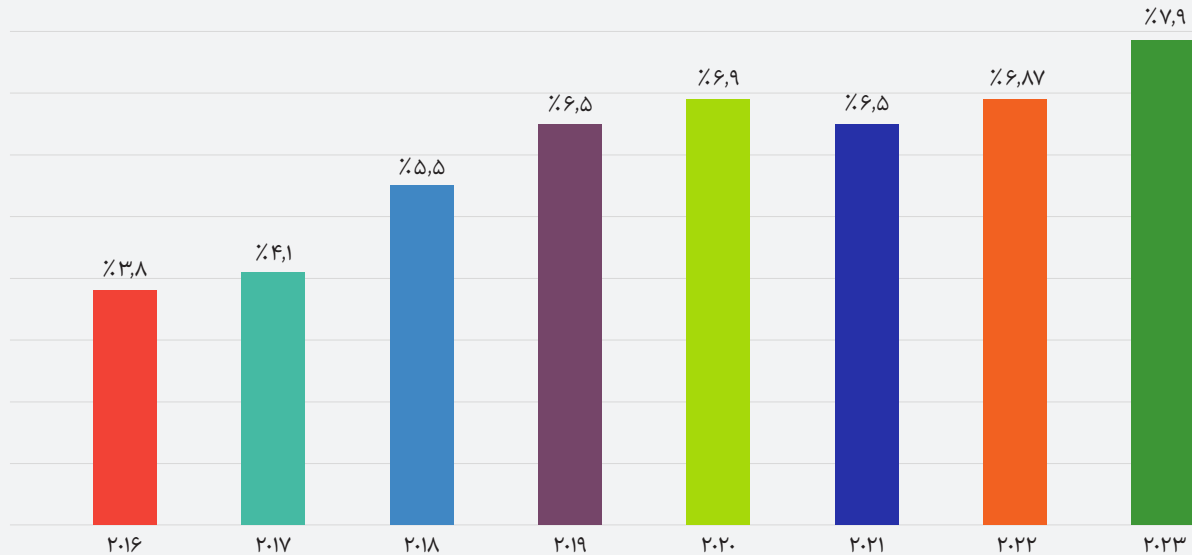

سه اقتصاد برتر نوآور بر اساس گروه درآمد

درآمد پایین	درآمد متوسط روبه پایین	درآمد متوسط روبه بالا	درآمد بالا
رواندا	هند	چین	سوئیس
ماداگاسکار	ویتنام	تایلند	سوئد
بروندی	اوکراین	برزیل	آمریکا

آیا حال اقتصاد دیجیتال ایران خوب است؟

ایران در زمینه ایجاد فرصت برای حمایت از رشد اقتصاد دیجیتال و زیست بوم نوآوری در کشور، پیشرفت‌های قابل توجهی داشته است. اقدامات حمایتی دولت به افزایش چشمگیر تعداد مؤسسه‌ها و شرکت‌های درگیر در زیست بوم نوآوری و همچنین افزایش فعالیت بازیگران در فضای تأمین مالی و پشتیبانی از طرح‌های خلاقانه در کشور منجر شده است. چشم انداز اقتصاد دیجیتال، به ویژه در صورت هدایت سرمایه‌گذاری به سوی فناوری‌های نوپهوری مانند هوش مصنوعی، اینترنت اشیا و بلاکچین، امیدوارکننده به نظر می‌رسد. استفاده از فناوری‌های صنعت ۴،۰ در صنایع بالغی مانند خودروسازی، نفت و گاز و پتروشیمی نیز به ادغام این صنایع در اقتصاد دانش بنیان کمک می‌کند. طبق آمار استاتیستا، سهم اقتصاد دیجیتال ایران از تولید ناخالص داخلی از ۳،۸ درصد در سال ۲۰۱۶ به ۷،۹ درصد در سال ۲۰۲۳ افزایش یافته است.

شکل ۳: سهم اقتصاد دیجیتال ایران از تولید ناخالص داخلی

وضعیت شرکت‌های دانش بنیان در ایران

پس از تصویب «قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات» در سال ۲۰۱۰ و اجرای آن در سال ۲۰۱۳، سازوکارهای حمایتی متنوعی برای شرکت‌های دانش بنیان ایجاد شد. تعداد کل شرکت‌های دانش بنیان ایران به ۸۴۹۳ شرکت می‌رسد که از این تعداد، ۵۵۲۲ شرکت تولیدی و ۲۹۷۱ شرکت استارت‌آپ هستند.

شرکت‌های دانش بنیان به تفکیک زیرگروه فناوری

مواد پیشرفته و محصولات شیمیایی: شرکت ۱۲۰۶	پزشکی، تشخیص پیشرفته و محصولات درمانی: شرکت ۴۹۹	کشاورزی، زیست فناوری و صنایع غذایی: شرکت ۳۹۵
دستگاه‌های الکترونیکی، لیزر و فوتونیک: شرکت ۱۹۵۵	ابزار و تجهیزات پزشکی: شرکت ۳۴۲	تجهیزات و ماشین‌آلات پیشرفته: شرکت ۱۷۸۸
صنایع خلاق و فرهنگی، علوم انسانی و علوم اجتماعی: شرکت ۴۰	خدمات تجاری‌سازی: شرکت ۴۱۷	نرم افزار و فناوری اطلاعات و ارتباطات: شرکت ۱۸۵۱

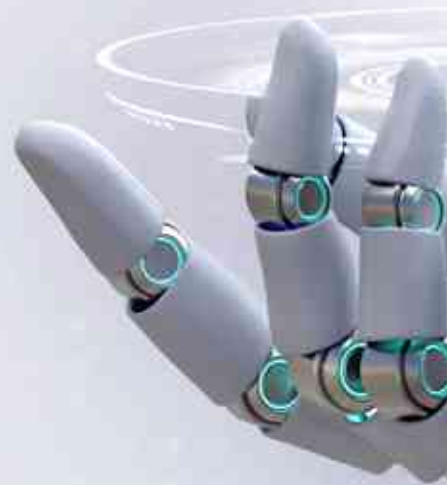

گزارش بازار فین تک در ایران از نگاه
آمار موسسه Statista

شتاب یکباره فین تک در ایران

هم اکنون به دلیل ظهور پرداخت دیجیتال، سرمایه گذاری دیجیتال، تأمین مالی جمعی دیجیتال، دارایی های دیجیتال و نئوبانک ها؛ بازار فین تک ایران تحولات سریعی را از سر می گذراند. پرداخت دیجیتال نیز محبوبیت بی سابقه ای را تجربه می کند و مصرف کنندگان کنونی برای تراکنش های روزانه خود، هر چه بیشتر به راه حل های پرداخت موبایلی روی می آورند.

از سوی دیگر، پلتفرم‌های سرمایه‌گذاری دیجیتال با توجه به تمایل افراد به گزینه‌های سرمایه‌گذاری کم‌هزینه و آسان، توجه زیادی را جلب کرده‌اند. همچنین، راه‌حل‌های تأمین مالی جمعی دیجیتال به گزینه‌ای جذاب برای استارت‌آپ‌ها و کسب‌وکارهای کوچک و متوسط تبدیل شده است؛ چراکه این راه‌حل‌ها ابزاری کارآمد برای دسترسی به منابع مالی محسوب می‌شوند. پیدایش دارایی‌های دیجیتال مانند ان‌اف‌تی‌ها و رمزارزها نیز فرصت‌های جدیدی را برای سرمایه‌گذاری و معامله‌گری پدید آورده است. و در نهایت اینکه نئوبانک‌ها با ارائه راه‌حل‌های نوآورانه و مشتری‌مدار که نیازهای مصرف‌کنندگان امروزی و علاقه‌مند به فناوری را برآورده می‌کند، صنعت بانکداری سنتی را متحول کرده‌اند.

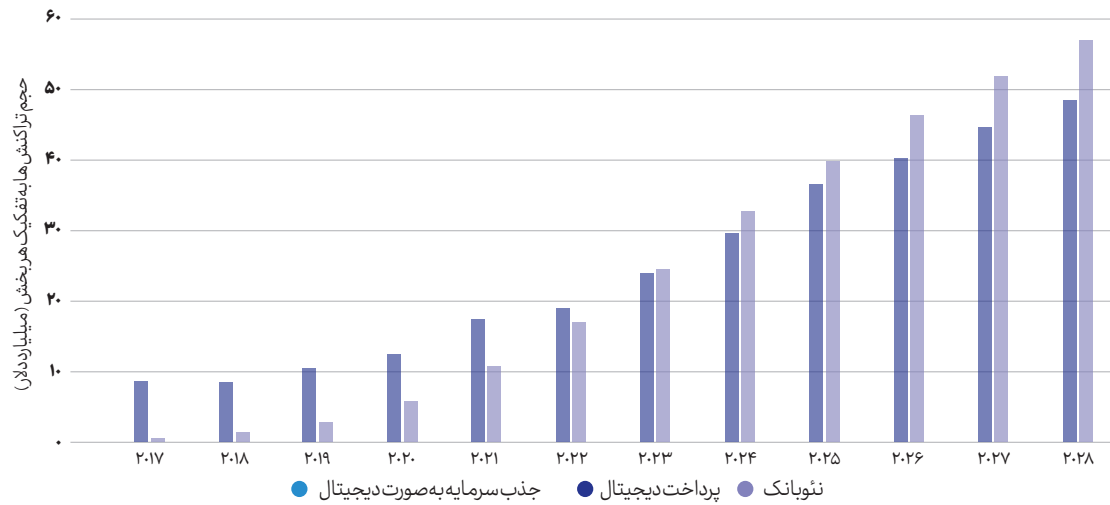
در رشد بازار فینتک ایران چند عامل اساسی دخیل است؛ در وهله اول، افزایش استفاده از گوشی‌های هوشمند و اینترنت، دسترسی مصرف‌کنندگان به راه‌حل‌های دیجیتال را افزایش داده و این افزایش دسترسی، به نوبه خود، به افزایش تقاضا برای خدمات فینتک منجر شده است. دومین عامل، همه‌گیری بیماری کرونا بود که باعث شد روند حرکت به سمت پرداخت‌ها و سرمایه‌گذاری‌های دیجیتال تسریع شود، زیرا مصرف‌کنندگان ناچار شدند

خودشان را با تراکنش‌های غیرحضوری سازگار سازند.

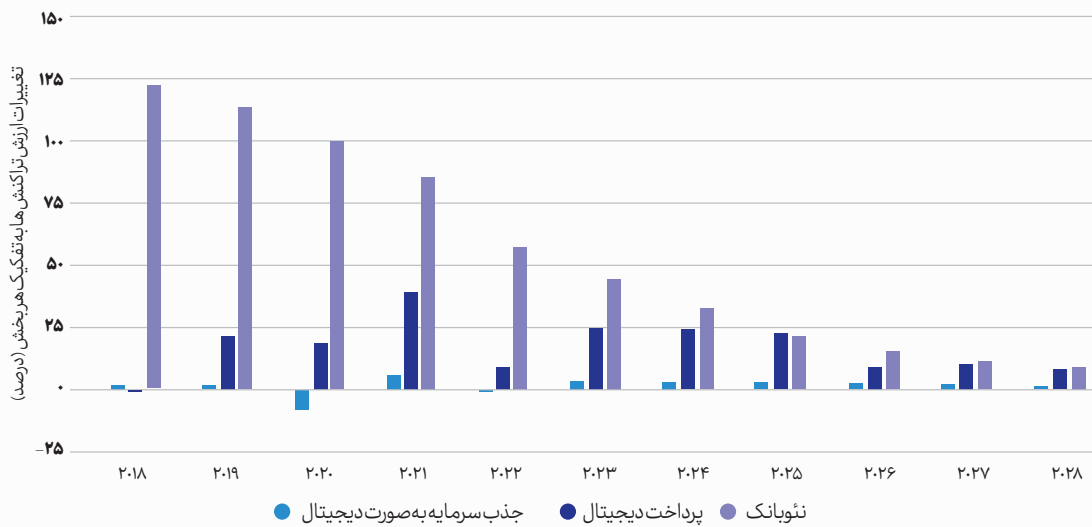
سومین عامل، تغییر قوانین و مقررات است که هر چند هنوز با موانع زیادی همراه است، ولی اقدامات یکی، دو سال گذشته فضا را برای فعالیت فینتک‌ها نسبت به دوران گذشته بازتر کرده است. انتظار می‌رود بازار فینتک ایران با پیشرفت مداوم فناوری، تغییر رفتار مصرف‌کنندگان و حمایت‌های نظارتی، به رشد سریع خود ادامه دهد. به احتمال زیاد، پرداخت دیجیتال همچنان روندی غالب خواهد بود، زیرا مصرف‌کنندگان به شکلی فزاینده به سرعت و سهولت راه‌حل‌های پرداخت موبایلی علاقه نشان می‌دهند.

همچنین انتظار می‌رود با تمایل بیشتر افراد به مدیریت آنلاین امور مالی خود، محبوبیت پلتفرم‌های سرمایه‌گذاری دیجیتال افزایش یابد. علاوه بر این، رونق دارایی‌های دیجیتال و نئوبانک‌ها که به چشم‌انداز خدمات مالی شکل جدیدی بخشیده‌اند، احتمالاً ادامه دار خواهد بود. در مجموع، انتظار می‌رود بازار فینتک همچنان پویا باشد و نوآوری‌های جدیدتری را تجربه کند و با ظهور راه‌حل‌ها و خدمات جدید، به تکامل خود ادامه داده و پاسخگوی نیازهای در حال تغییر مصرف‌کنندگان باشد.

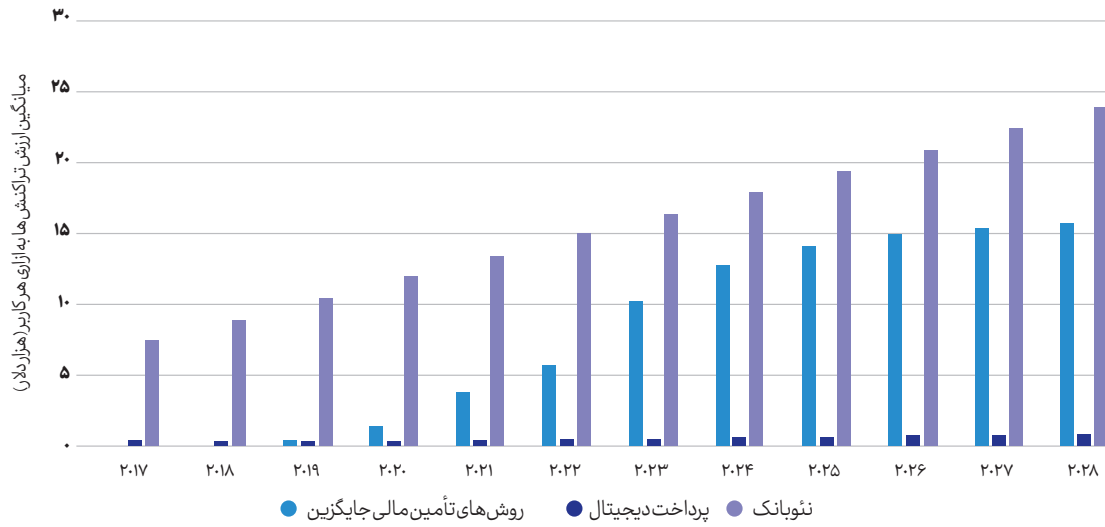
حجم تراکنش‌ها به تفکیک هر بخش

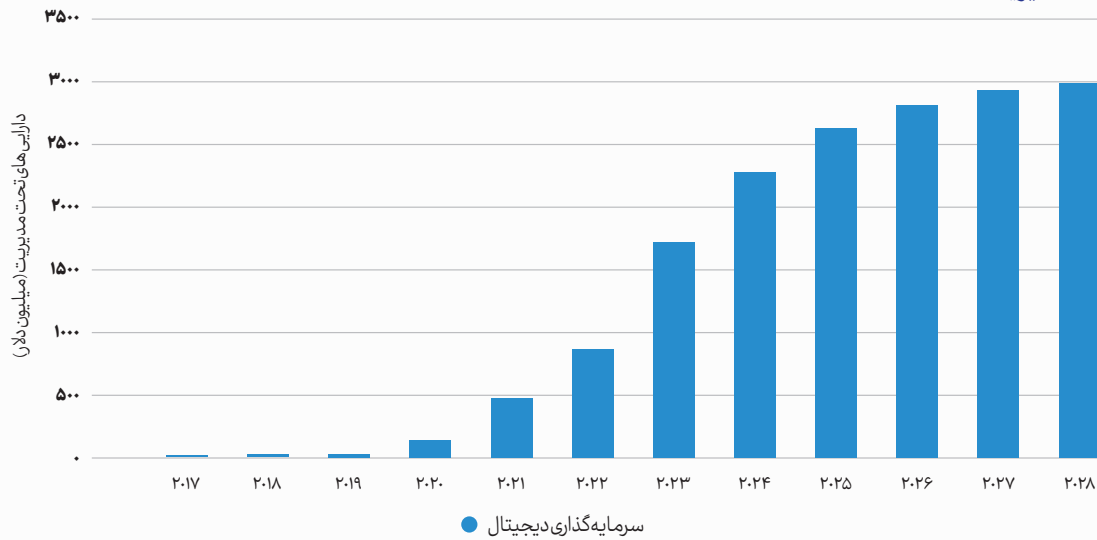
تغییرات ارزش تراکنش‌ها به تفکیک بخش

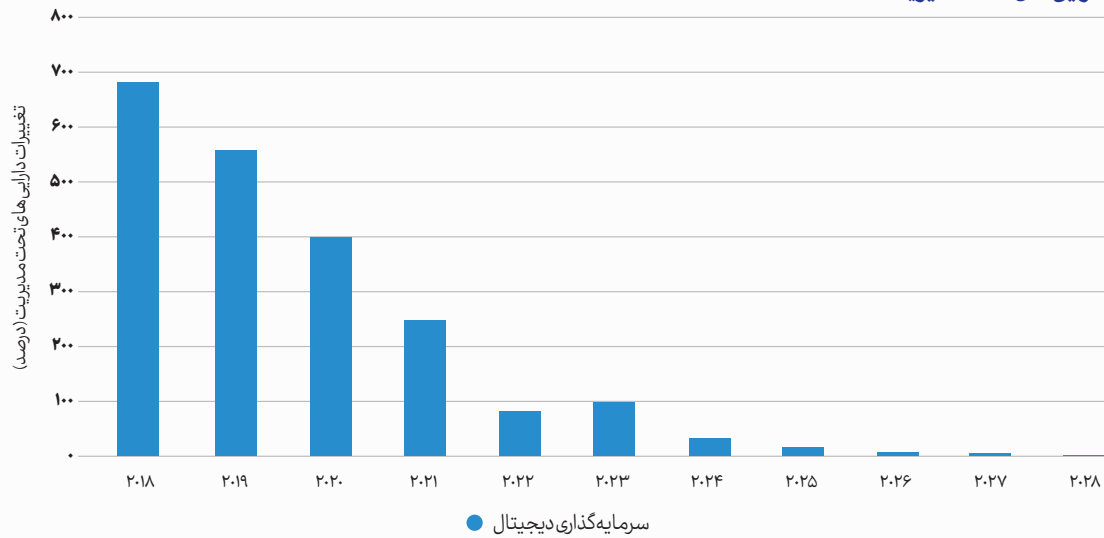
میانگین ارزش تراکنش به ازای هر کاربر

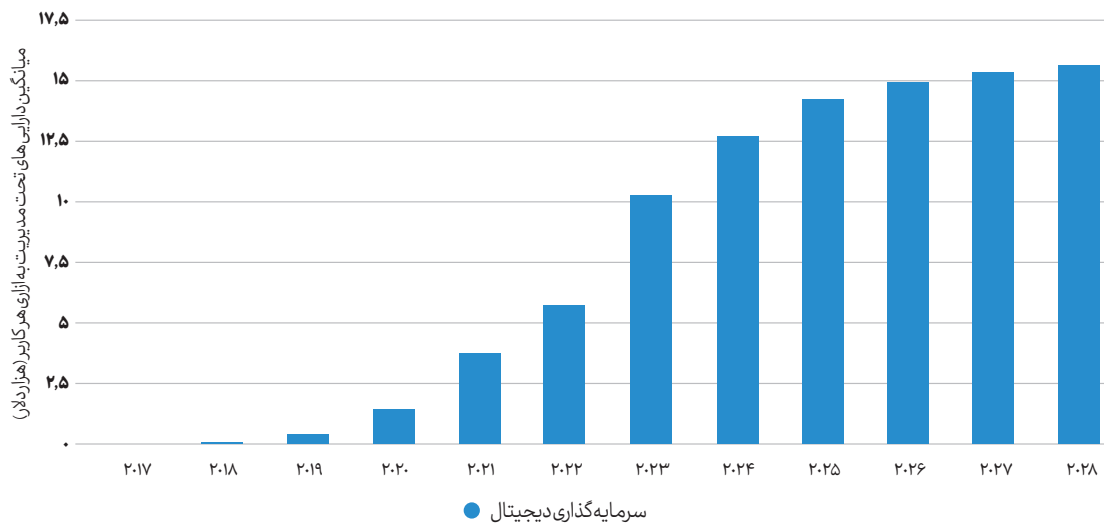
دارایی‌های تحت مدیریت

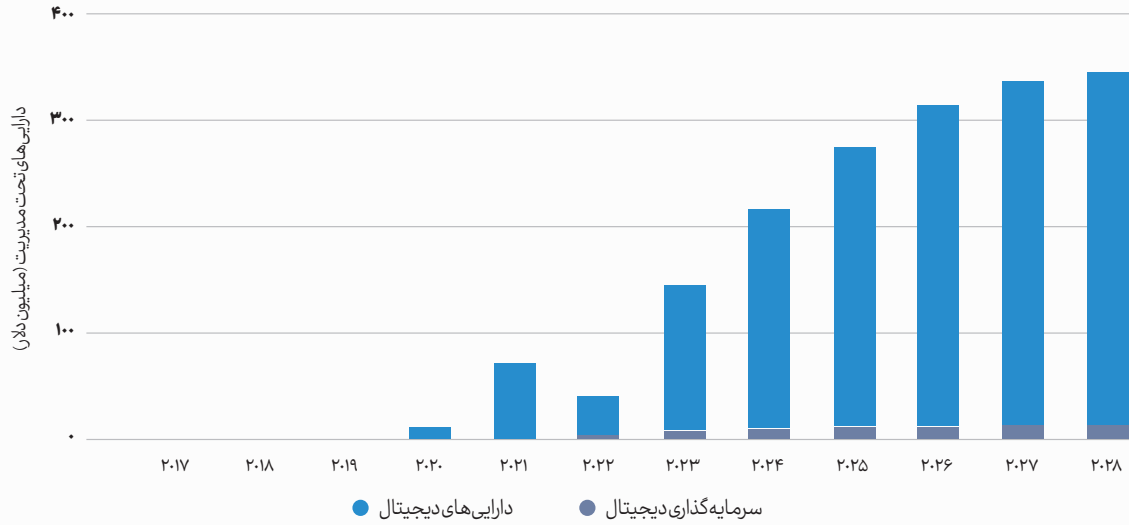
تغییرات دارایی‌های تحت مدیریت

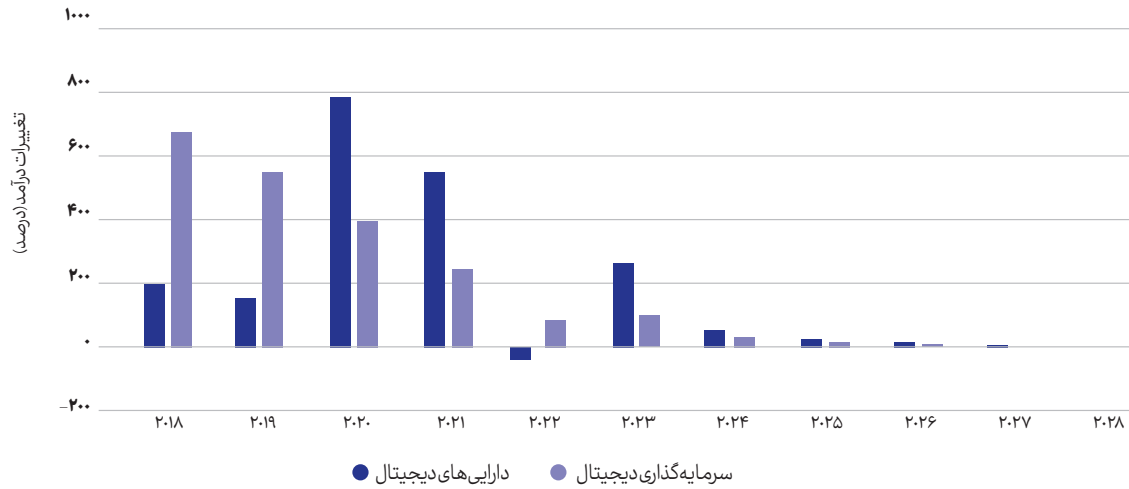
دارایی تحت مدیریت به‌ازی هر کاربر

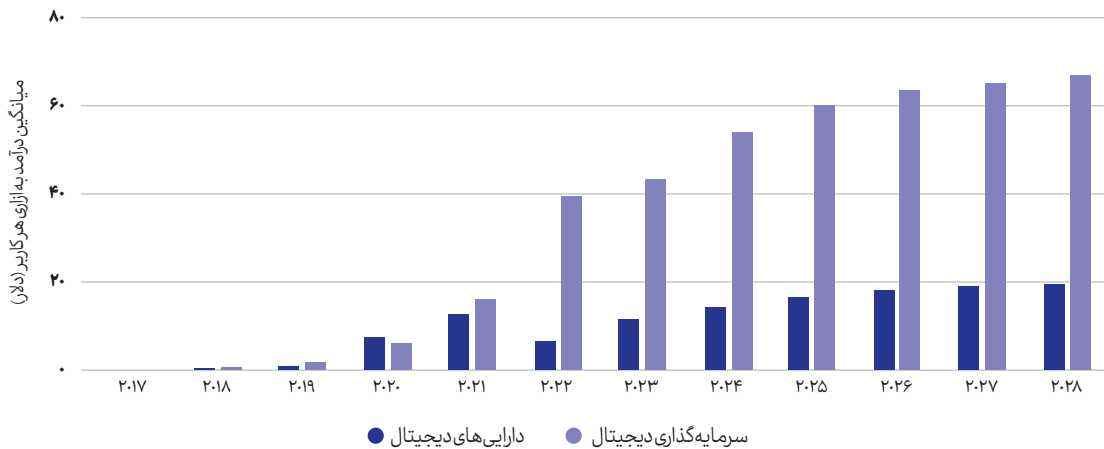
درآمد

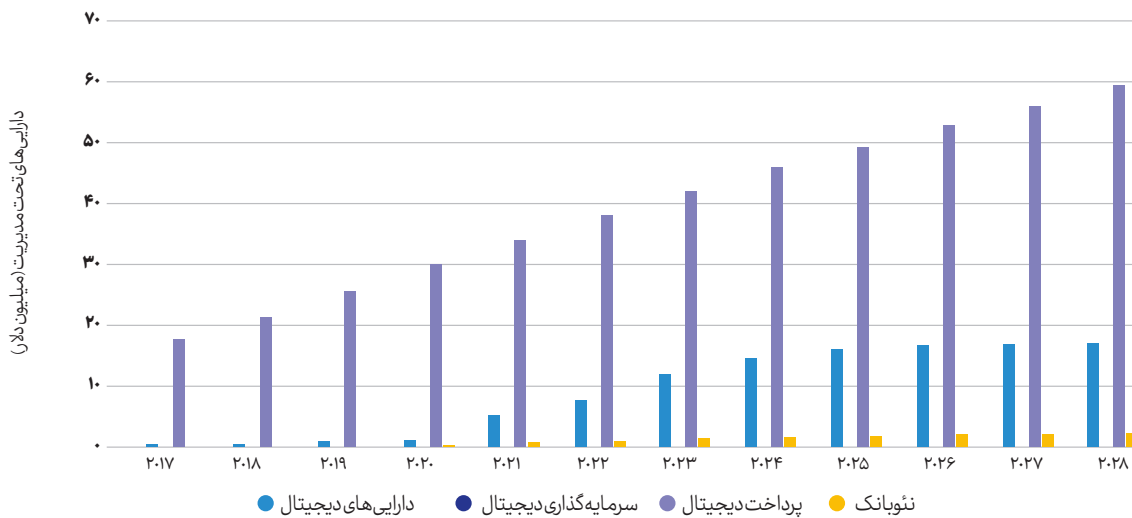
تغییرات درآمد

میانگین درآمد به ازای هر کاربر

تعداد کاربران هر بخش

چشم انداز فین تک در
کشورهای اسلامی

ایران در میان ۶ کشور برتر شورای همکاری های اسلامی

فین تک ایران با همه فضای پرفراز و نشیبی که در داخل مرزهای کشور تجربه می کند در میان کشورهای همسایه و سایر کشورهای اسلامی نقش و جایگاه فراخوری دارد. گزارش اخیر «فین تک جهانی اسلامی ۲۰۲۳» حاکی از آن است که کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی همچنان حاکم بر فضای جهانی فین تک اسلامی در جهان هستند. طبق این گزارش کشورهای آسیای جنوب شرقی و منطقه شورای همکاری خلیج فارس از جمله کشورهایی هستند که بیشترین فعالیت های فین تک اسلامی در آنها در حال انجام است. بر اساس این گزارش کشورهایی مانند ایران، مالزی، امارات، اندونزی و کویت شش بازار برتر فین تک اسلامی هستند که ۵۸ درصد از این بازار را به خود اختصاص داده اند.

از نظر برآورد حجم تراکنش، عربستان سعودی، ایران، مالزی، امارات، اندونزی و کویت بیشترین حجم تراکنش را در میان کشورهای اسلامی دارند. در همین حال، طبق فهرست شاخص جهانی فینتک‌های اسلامی در سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴، مالزی، عربستان، اندونزی، امارات و انگلستان پنج اکوسیستم برتر حامی فینتک اسلامی در جهان به‌شمار می‌آیند. این شاخص برای ارزیابی هر کشور، از ۱۹ معیار در پنج دسته بندی مختلف، یعنی نیروی کار، مقررات، زیرساخت، اکوسیستم و بازار فینتک اسلامی و سرمایه استفاده کرده است. علاوه بر پنج اکوسیستم برتر، تحلیل هاب‌های فینتک اسلامی نشان می‌دهد که بحرین، پاکستان، قطر و ترکیه نیز اکوسیستم‌های فینتکی نیرومندی دارند و این اکوسیستم‌ها رشد سریعی را تجربه می‌کنند.

این گزارش با بررسی دیدگاه‌های فعالان فینتک اسلامی و ارائه دهندگان خدمات به این صنعت، موانع و فرصت‌های موجود در این بخش را شناسایی کرده است. طبق یافته‌های این گزارش، مشکلات و چالش‌های مربوط به دسترسی به سرمایه، آموزش مصرف‌کنندگان، مقررات، جذب نیروی کار متخصص و پیچیدگی‌های گسترش فعالیت در مناطق جغرافیایی جدید از مهم‌ترین موانع این بخش محسوب می‌شود. گفتنی است با وجود این موانع، شاهد افزایش چشمگیر تعداد شرکت‌های فینتک اسلامی هستیم، به طوری که پایگاه داده گزارش جهانی فینتک‌های اسلامی اکنون شامل ۴۱۷ شرکت در سراسر جهان است.

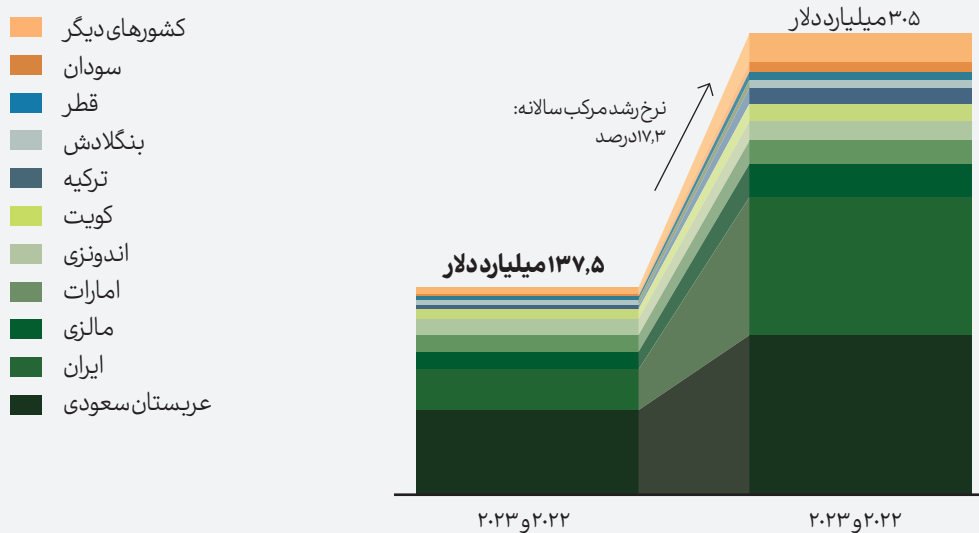
بازیگران باتجربه‌تر این صنعت نیز گام‌های قابل توجهی برای توسعه

تحولات اقتصاد جهانی، اهمیت روبه‌رشد نوآوری و همچنین استفاده از فناوری‌ها، تجارت بانکی را در سراسر جهان دگرگون کرده است. فناوری‌های مالی به بخش جدایی‌ناپذیری از عملیات بانکی تبدیل شده‌اند و در حال حاضر بانک‌ها نیز در حوزه خدمات فینتک به رقابت با موسسات غیرمالی پرداخته‌اند. در اسلام هرگونه نوآوری تا زمانی که مخالفتی با قوانین شرعی نداشته باشد، مجاز است. یکی از پیش‌شرط‌های اصلی که امروزه در مباحث رشد اقتصادی و توسعه پایدار مطرح می‌شود، بحث دسترسی عمومی به خدمات مالی یا به عبارتی شمول مالی است که با اصول عدالت و برابری در نظام مالی اسلامی نیز منطبق است. فینتک اسلامی نخستین دوره رشد خود را سپری می‌کند و تعداد کمی از پلتفرم‌های منطبق با قوانین اسلامی ظهور پیدا کرده‌اند. در مقایسه با چشم‌انداز جهانی فینتک، اندازه فینتک اسلامی واقعاً کوچک است، اما استارت‌آپ‌هایی که در سه یا چهار سال گذشته ظهور کرده‌اند، عملکرد قابل اعتماد و قابل قبولی در بازارهای اسلامی از خود نشان داده‌اند. در این بخش با استفاده از «گزارش جهانی فینتک‌های اسلامی در سال ۲۰۲۳» به بررسی جایگاه فینتک کشورهای اسلامی در مقایسه جهانی خواهیم پرداخت و به نقش تأثیرگذار ایران در میان آنها اشاره خواهیم کرد.

گزارش جهانی فینتک‌های اسلامی در سال ۲۰۲۳، حجم کل تراکنش‌های فینتک اسلامی در یک سال گذشته را معادل ۱۳۹ میلیارد دلار برآورد کرده که انتظار می‌رود این رقم تا سال ۲۰۲۷ به ۳۱۶ میلیارد دلار برسد و نرخ رشد مرکب سالانه ۱۷٫۳ درصدی را تجربه کند. در مقام مقایسه، انتظار می‌رود نرخ رشد مرکب سالانه کل صنعت فینتک در جهان در همین بازه زمانی ۱۲٫۳ درصد باشد.

اندازه بازار فین تک های اسلامی

پیش بینی می شود رشد مرکب سالانه بخش فین تک در کشورهای عضو سازمان همکاری های اسلامی تا سال ۲۰۲۷ برابر با ۱۷,۳ درصد باشد

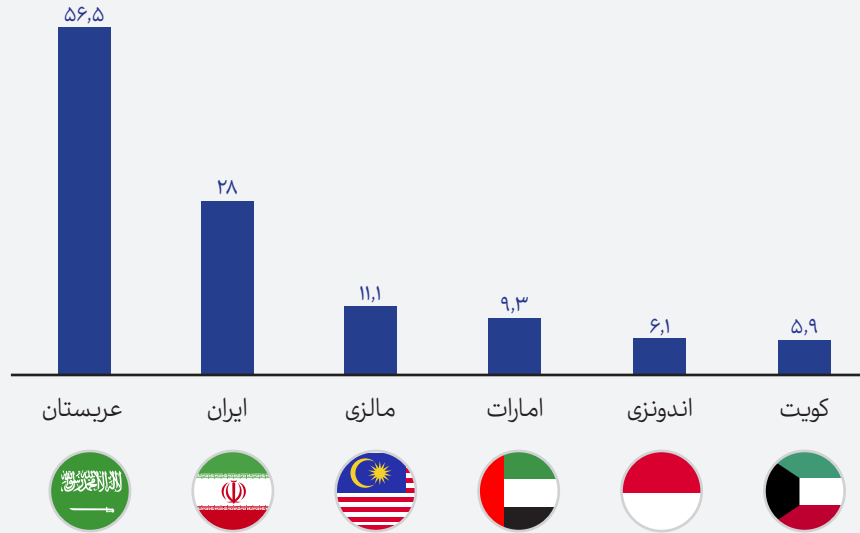

بازیگران تثبیت شده بازار فین تک با جذب سرمایه های کلان تر، ادغام با شرکت های دیگر، تنوع بخشیدن به محصولات و گسترش در بازارهای جهانی، زمینه فعالیت نسل بعدی شرکت های فین تک اسلامی را فراهم آورده اند. با وجود چالش ها و مشکلاتی که در حوزه فین تک وجود دارد، این بخش همچنان با سرعت در حال رشد است. مؤسسه دینارستاندارد نیز با راه اندازی Impactintell که ابزاری تحلیلی برای بررسی عمیق تر فین تک های اسلامی است و تأسیس صندوق سرمایه گذاری فین تک اسلامی، نشان داده که از توسعه نسل بعدی محصولات و خدمات فین تک اسلامی حمایت می کند.

اندازه بازار فین تک اسلامی در سال ۲۰۲۳ میلادی معادل ۱۳۸ میلیارد دلار بوده و

برداشته اند. برای نمونه، شرکت Wahed طی سال های اخیر فعالیت خود را در پنج کشور توسعه داده و برای اضافه کردن قابلیت های بانکی به خدمات مشاوره ریاتییک خود، مجموعه Niyah را خریداری کرد؛ همچنین با راه اندازی بخش Wahed Ventures امکان دسترسی کاربران به فرصت های سرمایه گذاری در مراحل اولیه را فراهم آورده است. شرکت Alami Shariah نیز که یک وام دهنده هم تابه هم تاد اندونزی است، با راه اندازی بانکی به نام Hijra Bank، فعالیت های خود را گسترش داده است. شرکت Abhi پاکستان هم با ارائه خدمات صدور صورت حساب، راه حل های حسابرسی حقوق و دستمزد و همچنین انتقال دفتر مرکزی خود به امارات، در مسیر توسعه شتاب بیشتری گرفته است.

۶ بازار برتر فین تک اسلامی در سال ۲۰۲۲/۲۰۲۳ از نظر اندازه بازار (میلیارد دلار)

مرکب سالانه ۱۷,۳ درصدی توسعه پیدا کند و ارزش آن به ۳۰۶ میلیارد دلار برسد. این رقم در مقایسه با نرخ رشد مرکب سالانه ۱۲,۳ درصدی کل بازار فین تک، رشد قابل توجهی به شمار می آید.

شش بازار برتر فین تک اسلامی

بر اساس حجم تراکنش ها و دارایی های تحت مدیریت، شش کشور برتر در بازار فین تک اسلامی عبارت اند از: عربستان، ایران، مالزی، امارات، اندونزی و کویت. اندازه بازار هر کدام از این کشورها در بازه زمانی بین سال های ۲۰۲۲ تا ۲۰۲۳ بیش از پنج میلیارد دلار تخمین زده می شود.

این شش بازار برتر، در مجموع ۸۵ درصد از کل اندازه بازار جهانی فین تک اسلامی را تشکیل می دهند.

انتظار می رود این بازار تا سال ۲۰۲۷، با نرخ رشد مرکب سالانه ۱۷,۳ درصدی به رشد خود ادامه دهد و به ۳۰۶ میلیارد دلار برسد

اکنون

در سال ۲۰۲۳ بازار جهانی فین تک اسلامی حدود ۱۳۸ میلیارد دلار ارزش داشت است. این رقم ۱,۲ درصد از کل بازار فین تک در جهان را تشکیل می دهد. این ارزیابی بر اساس حجم معاملات و دارایی های تحت مدیریت شرکت های فین تک صورت گرفته است.

آینده

برآورد می شود که تا سال ۲۰۲۷، اندازه بازار جهانی فین تک اسلامی با نرخ رشد

تنها شاخص سیستماتیک برای بازار فین تک اسلامی: شاخص جهانی فین تک اسلامی (GIFT)

نمای کلی شاخص

با افزایش تعداد کشورهایی که فعالیت فین تک اسلامی در آنها روبه رشد است یا از موقعیت مناسبی برای تسهیل چنین فعالیت‌هایی برخوردارند، نیاز به مقایسه نسبی بازار فین تک این کشورها آشکار می‌شود و این گزارش تنها شاخص جهانی فین تک اسلامی (GIFT) را ارائه می‌دهد. این شاخص نشان می‌دهد که کدام کشورها برای رشد بازار و اکوسیستم فین تک اسلامی شرایط مساعدتری دارند.

مبنای شمول

این شاخص شامل یک رتبه‌بندی کلی از ۶۴ کشور عضو و غیر عضو سازمان همکاری‌های اسلامی است. معیار انتخاب این کشورها فعالیت کنونی بازار فین تک اسلامی در آنها، وجود سرمایه مالی اسلامی به عنوان عامل تسهیل کننده رشد فین تک اسلامی یا اهمیت سیستماتیک آنها برای کل اکوسیستم جهانی فین تک (مانند چین و ژاپن) بوده است.

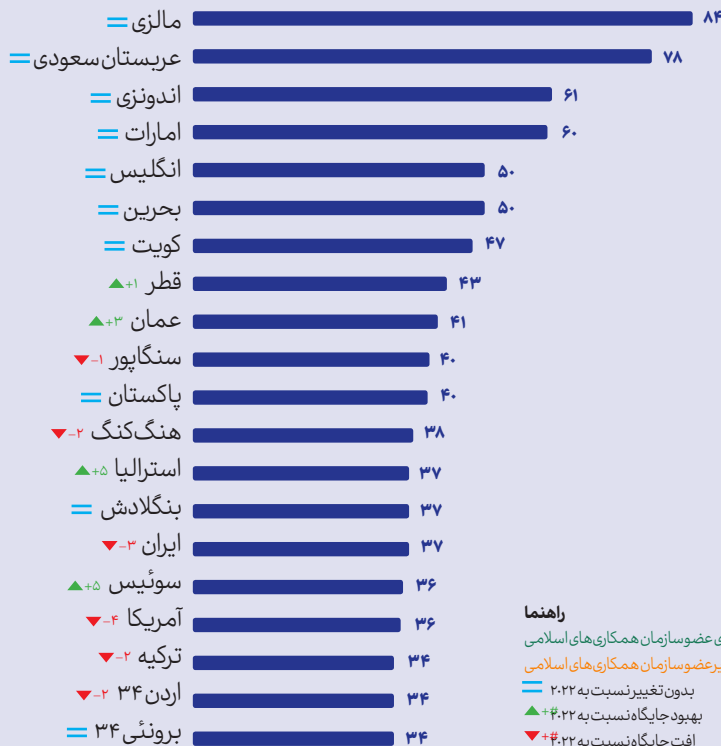
روش شناسی

این شاخص برای ارزیابی هر کشور از ۱۹ معیار در پنج دسته‌بندی مختلف استفاده می‌کند. این پنج دسته‌بندی عبارت‌اند از: نیروی کار، مقررات، زیرساخت، اکوسیستم و بازار فین تک اسلامی و سرمایه. پس از یکسان‌سازی مقادیر، امتیازهای مربوط به هر کدام از معیارها برای هر کشوری جمع‌آوری شد. پس از جمع‌آوری این مقادیر، هر کدام از دسته‌بندی‌ها وزن دهی شد و بر مبنای این وزن دهی، امتیازی کلی به آنها اختصاص یافت. در این وزن دهی، به دسته‌بندی اکوسیستم و اکوسیستم فین تک اسلامی اولویت بیشتری داده شد، زیرا معیارهایی که در این دسته قرار می‌گیرند، آمادگی هر کشور برای توسعه فین تک اسلامی را بهتر از هر معیار دیگری به نمایش می‌گذارند.

برترین بازارهای فین تک اسلامی

مالزی، عربستان، اندونزی، امارات، انگلیس، بحرین و کویت؛ هفت کشور برتر شاخص فین تک اسلامی هستند و بازارهای فین تک قطر و عمان با ارتقای رتبه، خود را به جمع ۱۰ کشور برتر رسانده اند.

۲۰ کشور برتر طبق امتیاز شاخص «GIFT»

راهنما

- کشورهای عضو سازمان همکاری های اسلامی
- کشورهای غیر عضو سازمان همکاری های اسلامی
- بدون تغییر نسبت به ۲۰۲۲
- بهبود جایگاه نسبت به ۲۰۲۲
- افت جایگاه نسبت به ۲۰۲۲

نتایج

جایگاه هفت کشور برتر این شاخص، یعنی مالزی، عربستان، اندونزی، امارات، انگلیس، بحرین و کویت، بدون تغییر باقی مانده است.

۱۰ بازار برتر

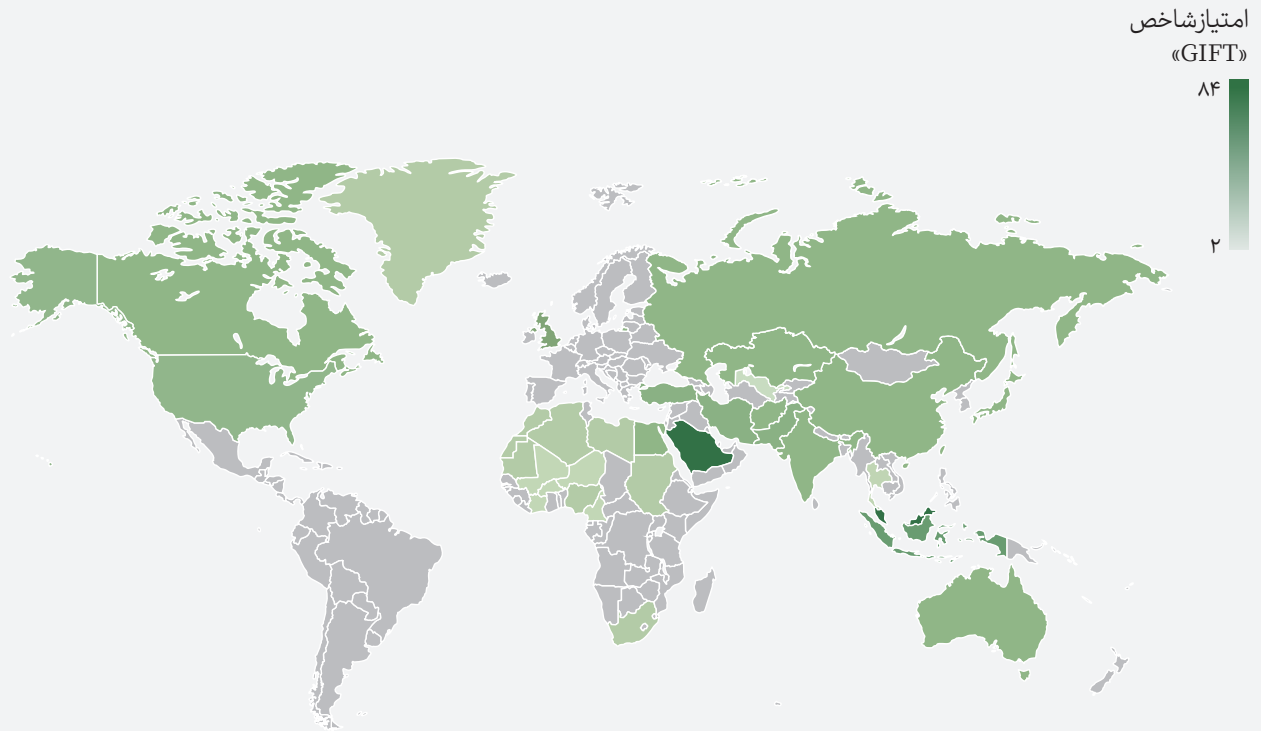
در بین ۱۰ بازار فین تک اسلامی برتر، قطر جایگاه خود را بهبود بخشیده است. کشور عمان هم گام بلندی برداشته و برای نخستین بار به جمع ۱۰ بازار برتر راه یافته است.

۲۰ بازار برتر

در میان ۲۰ بازار برتر فین تک اسلامی، بیشترین پیشرفت مربوط به کشورهای بوده که عضو سازمان همکاری های اسلامی نیستند.

بررسی اجمالی هیت مپ مناطقی را که در زمینه فین تک اسلامی عملکرد
نیرومندی دارند نشان می دهد؛ مانند آسیای جنوب شرقی و منطقه خاورمیانه
و شمال آفریقا

هیت مپ رتبه بندی شاخص جهانی فین تک اسلامی (GIFT) در ۲۰۲۳/۲۰۲۴

هاب‌های فین تک اسلامی: فرصت‌های رشد

وسرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

هاب‌های برتر: مالزی، عربستان، امارات، اندونزی، انگلیس و بحرین پیشروترین هاب‌های فین تک اسلامی به‌شمار می‌آیند.

نمای کلی

سایر کشورها نیز در حال پیشرفت اند، هرچند آمادگی کمتری برای توسعه فینتک اسلامی دارند. با این حال، در سطح داخلی، اندازه بازار آنها با سرعت نسبتاً بالایی در حال رشد است. سیاست گذاران و تصمیم گیران این کشورها، برای حمایت از توسعه بیشتر، باید رویکردهای نظارتی ترقی خواهانه تری اتخاذ کنند، زیرساخت های لازم برای سرمایه گذاری در اقتصاد دیجیتال را توسعه بدهند و به منظور حمایت از اقتصادی مبتنی بر فناوری و کارآفرینی، روی نیروی کار محلی سرمایه گذاری کنند.

ماتریس بلوغ هاب های iFintech

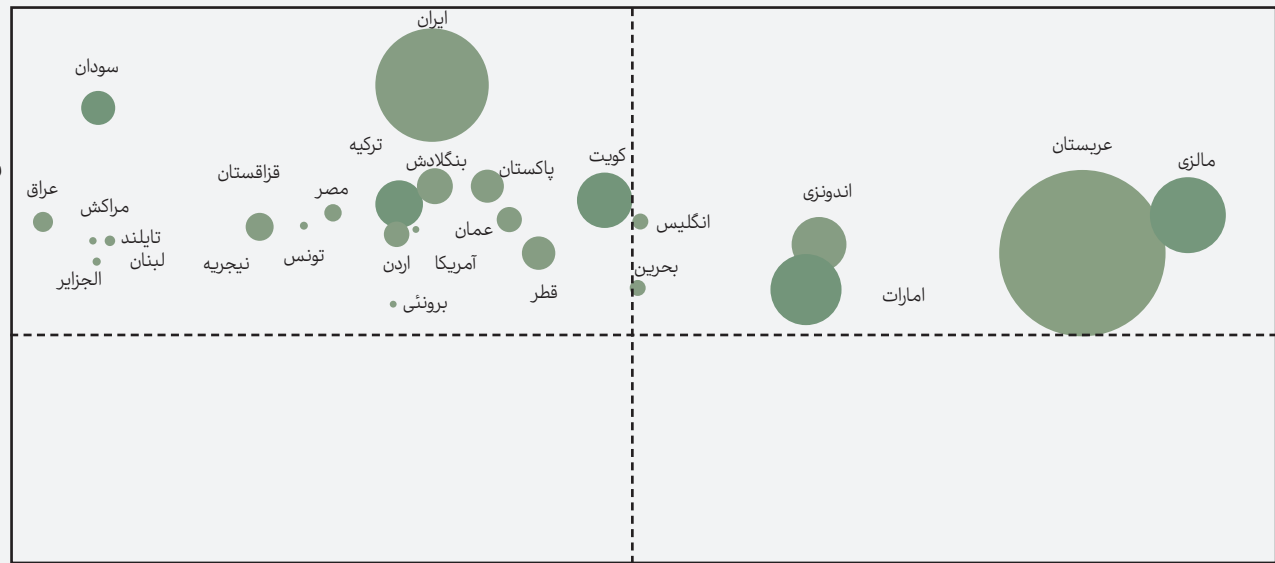
در حال رشد

حجم بالا، ضریب هنگ پایین

بازارهای پیشرو

حجم بالا، ضریب هنگ بالا

رشد iFintech (نرخ رشد مرکب سالانه اندازه بازار ۲۰۲۲ تا ۲۰۲۷)

ساکت

حجم پایین، ضریب هنگ پایین

آمادگی اکوسیستم برای رشد

در حال ظهور

حجم پایین، ضریب هنگ بالا

روش ارزیابی اندازه بازار و اندازه بازارهای عضو سازمان همکاری های اسلامی

جدول زیر اندازه بازار فین تک اسلامی در ۳۸ کشور کلیدی عضو و غیر عضو سازمان همکاری های اسلامی را نمایش می دهد. برای محاسبه اندازه بازار فین تک این کشورها از دو معیار عمده، یعنی حجم تراکنش ها و دارایی های تحت مدیریت شرکت های فین تک استفاده شده است. سه بخش اصلی بازار فین تک اسلامی عبارت اند از: پرداخت دیجیتال، جذب سرمایه دیجیتال و مدیریت ثروت. برای اندازه گیری بازار فین تک، حجم تراکنش ها معیار مهمی است، زیرا نشان می دهد که فعالیت در بخش های منتخب فین تک اسلامی در هر کشوری در چه سطحی قرار دارد. در مورد معیار مدیریت ثروت، دارایی های تحت مدیریت شرکت های فین تک معیاری قابل اندازه گیری برای کل ارزش سرمایه گذاری هایی است که توسط مؤسسات مالی یا شرکت های مشاور مدیریت می شود.

اندازه بازار فین تک اسلامی در کشورهای عضو و غیر عضو سازمان همکاری های اسلامی

کشور	اندازه بازار در ۲۰۲۳/۲۰۲۲ (میلیارد دلار)	پیش بینی اندازه بازار در ۲۰۲۷ (میلیارد دلار)	نرخ رشد مرکب سالانه
آلبانی	۱۹	۴۰،۵	۱۶،۳٪
الجزایر	۱۲۲	۲۲۲،۳	۱۲،۸٪
بحرین	۴۸۰،۴	۷۹۵،۶	۱۰،۶٪
بنگلادش	۲۷۵۳،۴	۶۴۸۱،۹	۱۸،۷٪
برونئی	۱۶۹،۷	۲۶۶،۸	۹،۵٪
کامرون	۱۳،۱	۳۱،۵	۱۹،۲٪
مصر	۶۹۸،۷	۱۵۰۴،۶	۱۶،۶٪
اتیوپی	۹،۲	۲۰	۱۶،۸٪
اندونزی	۶۰۸۶،۹	۱۱۷۷۰،۶	۱۴،۱٪
ایران	۲۷۹۶۴،۸	۹۰۱۳۱،۱	۲۶،۴٪
عراق	۵۵۶،۹	۱۱۶۳،۹	۱۵،۹٪
اردن	۱۳۳۷،۹	۲۶۸۱،۲	۱۴،۹٪
قزاقستان	۱۵	۳۲،۱	۱۶،۵٪
کنیا	۸۶،۸	۱۷۱،۳	۱۴،۶٪
کویت	۵۸۸۴،۶	۱۳۲۱۳،۵	۱۷،۶٪
قرقیزستان	۵۱،۲	۱۰۲	۱۴،۸٪
لبنان	۱۸،۴	۳۴،۷	۱۳،۵٪
مالزی	۱۱۱۴۷،۷	۲۳۷۰۰،۸	۱۶،۳٪
مراکش	۸۳،۴	۱۶۴،۲	۱۴،۴٪

اندازه بازار فین تک اسلامی در کشورهای عضو و غیر عضو سازمان همکاری های اسلامی

کشور	اندازه بازار در ۲۰۲۳/۲۰۲۲ (میلیارد دلار)	پیش بینی اندازه بازار در ۲۰۲۷ (میلیارد دلار)	نرخ رشد مرکب سالانه
نیجریه	۱۳۴۹,۶	۲۷۶۴,۴	۱۵,۴٪
عمان	۱۲۲۴,۳	۲۵۶۶,۹	۱۶,۰٪
پاکستان	۱۸۷۹,۱	۴۳۹۴,۱	۱۸,۵٪
فیلیپین	۱,۳	۳,۵	۱۵,۶٪
قطر	۲۱۰۴,۸	۳۹۷۶,۵	۱۳,۶٪
عربستان	۵۶۵۳۳,۱	۱۰۵۹۶۷,۱	۱۳,۴٪
سنگال	۱۱۴,۷	۲۴۹,۴	۱۶,۸٪
آفریقای جنوبی	۲۹	۵۸,۳	۱۵,۰٪
سريلانكا	۸۷,۸	۲۵۱,۸	۲۳,۵٪
سودان	۲۰۵۸,۳	۶۱۶۶,۵	۲۴,۵٪
سورینام	۱,۲	۳,۲	۲۲,۲٪
سوئد	۱۷,۹	۳۵,۸	۱۴,۸٪
تانزانیا	۲۳,۳	۴۷,۶	۱۵,۴٪
تایلند	۱۷۸	۳۴۹,۳	۱۴,۴٪
تونس	۱۵۸,۷	۳۲۶,۲	۱۵,۵٪
ترکیه	۴۴۰۱,۴	۹۷۲۲,۱	۱۷,۲٪
امارات	۹۳۰۹,۵	۱۵۳۷۱,۶	۱۰,۶٪
انگلیس	۴۸۳,۳	۱۰۰۲,۹	۱۵,۷٪
آمریکا	۷۱,۴	۱۴۵,۳	۱۵,۳٪

فهرست منابع:

1-Fintech market in Iran: an analysis of Fintech ecosystem and business models, Middle East Development Journal, Dec 2022

2-Global Islamic Fintech Report 2023/24

3-Science, Technology and Innovation in Iran: A Brief Review 2023

4-Statista Market Forecast: IRAN 2023-2028

MaX
H O L D I N G